

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ,
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Διάσπαση των περιφερειακών οικονομικών σχηματισμών:
Η περίπτωση του Brexit, κατά τη νομική της διάσταση.»**

Επιμέλεια Εργασίας : Χρήστος Χριστοδουλής

Επιβλέπων Καθηγητής: Τζιώρας Ιωάννης

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Ορεστιάδα, 01 Δεκεμβρίου 2020

Χρήστος Χριστοδουλής

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Με την παρούσα εργασία
και την ολοκλήρωση της συμμετοχής μου στο μεταπτυχιακό τμήμα

ευχαριστώ

(χρονικά)

τους φίλους που με συμβούλεψαν
την στρατιωτική υπηρεσία που μου έδωσε την ευκαιρία
την οικογένεια που με στήριξε

και

τους καθηγητές που με καθοδήγησαν.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΣΚΟΠΟΣ.....	2
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	3
ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ	4
ΜΕΡΟΣ Α.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	5
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	11
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	15
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.....	15
ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΕ.....	16
ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	19
ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	23
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	23
ΜΕΡΟΣ Β.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	27
Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΕ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	31
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....	31
ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ BREXIT.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.....	39
ΟΡΟΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ.....	39
ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.....	42
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ	43
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ	44
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	45

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ.....	45
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ	46
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑ/ΒΟΡΕΙΑ ΙΡΛΑΝΔΙΑ.....	46
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.....	47
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ	48
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	51
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ.....	51
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΑΤΟΜ	53
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ.....	53
ΠΑΡΑΤΑΣΗ.....	55
ΛΗΞΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	57
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ – ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ.....	57
ΕΜΠΟΡΙΚΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΧΕΣΗ.....	58
ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ.....	62
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	67
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗ ΧΩΡΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	71
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ.....	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	A-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»: ΑΤΖΕΝΤΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ 9 ^{ου} ΓΥΡΟΥ	B-1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Εξωτερικές σχέσεις και πολιτική τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και των κρατών μελών της χαρακτηρίζονται από μια διαδικασία ανάπτυξης και διαχείρισης σχέσεων με άλλους φορείς εντός του διεθνούς συστήματος. Οι σχέσεις αυτές οικοδομούνται μέσω της κοινής σύμπραξης και συνεργασίας σε διάφορους τομείς όπως το εμπόριο, η οικονομία, η άμυνα και ασφάλεια, η από κοινού διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης ενώ μείζονος σημασίας για τη διατήρηση και εξέλιξη αυτών είναι η ήπια εξουσία και ισχύς ενός κράτους, το οικονομικό του κύρος, η διεθνής παρουσία και δράση του (Σερέτη Χαρά 2019, 1).

Η αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναπόφευκτα θα παράγει αποτελέσματα, τα οποία θα είναι άμεσα ορατά στις οικονομικές – εμπορικές σχέσεις, στον τομέα άμυνας και ασφάλειας, καθώς και στην πολιτική που θα εφαρμόσουν οι δύο πλευρές. Οι μελέτες και αναλύσεις που έχουν εκπονηθεί καταγράφουν τις συνέπειες του Brexit, προσπαθούν να προβλέψουν τις συνθήκες που θα διαμορφωθούν μετά την πλήρη αποχώρηση καθώς και να αποτυπώσουν τις ισορροπίες στις διεθνείς σχέσεις στην μετά Brexit εποχή.

Οι επιπτώσεις του Brexit για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αναμένεται να είναι διαχειρίσιμες, ενώ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προετοιμάζει σχέδια δράσης για κάθε ενδεχόμενο σενάριο. Ίσως το σημαντικότερο ζήτημα που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ενότητά των 27 κρατών – μελών μετά την δημιουργία προηγούμενου απόσχισης. Επιπλέον, θα δημιουργηθεί σημαντικό κενό στον προϋπολογισμό της, το οποίο θα πρέπει να κατανομηθεί στα μέλη της. Τέλος ενδιαφέρουσα θα είναι η ανακατανομή ισχύος στο εσωτερικό της ΕΕ και η νέα ισορροπία δυνάμεων που θα προκύψει.

Από την πλευρά της η Μεγάλη Βρετανία, αναμένεται να δεχθεί μεγαλύτερες πιέσεις, ενώ και οι συνέπειες που θα δημιουργηθούν θα επιφέρουν κρίσιμες αλλαγές. Σε πρώτο επίπεδο, περιορίζεται η πρόσβαση στην τεράστια αγορά της ΕΕ και κατά συνέπεια τα εμπορικά και οικονομικά μεγέθη της χώρας. Στην συνέχεια, περιορίζεται η συμμετοχή της στις αμυντικές δομές της ΕΕ. Τέλος, αποκόπτεται από τους Ευρωπαίους συμμάχους. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι, να μειωθεί η διεθνής ισχύς της χώρας και διαπραγματευτική της ικανότητα, καθώς και η δυνατό-

τητα να διαμορφώνει την Ευρωπαϊκή πολιτική. Συνολικά παρουσιάζει μια εικόνα απομόνωσης και αποξένωσης από τη διεθνή πραγματικότητα.

«Η Μεγάλη Βρετανία έχει χάσει μια αυτοκρατορία αλλά δεν έχει βρει ακόμα ένα ρόλο»

Περισσότερα από 50 χρόνια έχουν περάσει από τότε που ο Dean Acheson, υπουργός εξωτερικών της κυβέρνησης Truman, παρουσίασε σε μία δημόσια ομιλία του τη Μεγάλη Βρετανία ως μια έκπτωτη αυτοκρατορία, η οποία αναζητά ακόμα το ρόλο που έχει να παίξει στη διεθνή πολιτική σκηνή. Η δήλωση αυτή, η οποία το 1962 προκάλεσε μια θύελλα αντιδράσεων, είναι τόσο ακριβής σήμερα όσο ήταν και τότε. Το ιστορικό δημοψήφισμα της 23ης Ιουνίου αποτελεί μία ακόμη έκφανση αυτής της αβεβαιότητας της Μεγάλης Βρετανίας για τη θέση που οφείλει να έχει στον κόσμο. Η ηγεμονία της χώρας ως μια σύγχρονη οικονομική υπερδύναμη, η οποία διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο εντός της Ευρώπης, της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και του αγγλόφωνου κόσμου δεν επιτεύχθηκε ποτέ, παρά την επιμονή των πολιτικών ηγετών της. Αποτέλεσμα αυτής της αποτυχίας και μιας εκ νέου αναζήτησης του Βρετανικού ρόλου είναι το Brexit και οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που αυτό θα έχει στον κόσμο (Σερέτη Χαρά 2019, 2).

ΣΚΟΠΟΣ

Ο σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να παρουσιάσει τις συνθήκες που διαμορφώνονται και οδηγούν στην διάσπαση των περιφερειακών οικονομικών σχηματισμών και συγκεκριμένα την περίπτωση αποχώρησης της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εργασία θα επικεντρωθεί στην νομική διάσταση του Brexit, καθώς και στα αποτελέσματα που παράγει. Τέλος θα διερευνηθούν οι επιπτώσεις στις σχέσεις της Βρετανίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα 27 κράτη – μέλη της και οι δυνατότητες συνεργασίας τους σε οικονομικό – εμπορικό και αμυντικό επίπεδο.

Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού η εργασία έχει αναπτυχθεί σε δύο μέρη:

Στο πρώτο μέρος θα αναλυθούν έννοιες και θα δημιουργηθεί η βάση και το θεωρητικό υπόβαθρο ώστε να εδραιωθεί η ανάπτυξη του Β΄ Μέρους. Αρχικά θα

αναφερθούν χρήσιμα στοιχεία για την δημιουργία, υπόσταση και δράση των Διεθνών Οργανισμών, στην συνέχεια θα πραγματοποιηθεί αναφορά στους Περιφερειακούς Οργανισμούς και ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση, προκειμένου να γίνουν αντιληπτοί οι όροι, οι κανόνες και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δεσμεύουν τα μέλη της. Θα αναλυθεί το νομικό καθεστώς που διέπει τους Διεθνείς Οργανισμούς και θα επισημανθούν οι ιδιαιτερότητες που παρατηρούνται. Στο τέλος του μέρους θα εξεταστούν οι σύγχρονες τάσεις που επικρατούν στο Διεθνές Οικονομικό περιβάλλον, προκειμένου να αντιληφθούμε το πλαίσιο όπου αποφασίστηκε η αποχώρηση της Μεγ. Βρετανίας από την ΕΕ.

Στο δεύτερο μέρος, θα εξεταστούν οι προεκτάσεις του BREXIT, με εστίαση στις νομικές συνέπειες, ώστε να αντιληφθούμε τις εξελίξεις και να καταλήξουμε σε συμπεράσματα – προτάσεις για την αποχώρηση της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχικά θα γίνει σύντομη ιστορική αναφορά για την παρουσία της Βρετανίας στην ΕΕ και θα αναλυθούν οι ιδιαιτερότητες του νομικού της συστήματος. Έπειτα θα επικεντρωθούμε στις επιμέρους συμφωνίες που υπογράφηκαν κατά την αποχώρηση της Βρετανίας και περιελάμβαναν τους όρους αποχώρησης και το μεταβατικό στάδιο, καθώς και τις διαπραγματεύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη για την μελλοντική εμπορική οικονομική και αμυντική σχέση της Βρετανίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα 27 κράτη – μέλη της.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την σύνταξη της εργασίας, επιλέχθηκε ως μεθοδολογία η παραγωγική λογική με ορθολογικές σκέψεις. Συγκεκριμένα, σχηματίστηκε μια βάση αναφοράς, καταγράφοντας στα πρώτα κεφάλαια ορισμούς, τη δομή και λειτουργία των Διεθνών και Περιφερειακών Οργανισμών καθώς και τις οικονομικές τάσεις που επικρατούν. Σκοπός των παραπάνω είναι να αντιληφθούμε στα επόμενα κεφάλαια, τις νομικές ιδιαιτερότητες που επικρατούν στην Βρετανία και τις δεσμεύσεις που ανέλαβε κατά την αποχώρηση της, έτσι ώστε να αναλυθούν οι διαπραγματεύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη και να διερευνηθεί το πλαίσιο συνεργασίας το οποίο θα εφαρμοστεί από τον Ιανουάριο του 2021.

ΠΑΡΑΔΟΧΕΣ

Αρχικά ορίστηκαν τρεις γύροι συνομιλιών προκειμένου να καθοριστεί η μελλοντική σχέση Βρετανίας – ΕΕ, οι οποίοι ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2020 χωρίς επιτυχία. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν τον Οκτώβριο, με τον ένατο γύρο και πιθανόν τελευταίο λόγω των χρονικών περιορισμών. Την χρονική περίοδο που ολοκληρώθηκε η παρούσα εργασία δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία και επομένως οι διαπραγματεύσεις είναι σε εξέλιξη.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Ως Διεθνής οργανισμός (ΔΟ) ορίζεται ένας οργανισμός με διεθνή συμμετοχή, έκταση ή παρουσία. Υπάρχουν δύο κύριοι τύποι ΔΟ. Ο πρώτος τύπος περιλαμβάνει τους Διεθνείς μη κυβερνητικούς οργανισμούς (INGOs), που είναι μη κυβερνητικοί οργανισμοί (NGOs), οι οποίοι δρουν διεθνώς. Σε αυτούς περιλαμβάνονται, διεθνείς μη-κερδοσκοπικοί οργανισμοί και παγκόσμιες εταιρίες, όπως Greenpeace, Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισέληνου, Médecins Sans Frontières (Γιατροί Χωρίς Σύνορα) και Εκστρατεία κατά του εμπορίου όπλων (CAAT). Στον δεύτερο τύπο ΔΟ, περιλαμβάνονται οι Διακυβερνητικοί οργανισμοί, γνωστοί και σαν διεθνείς κυβερνητικοί οργανισμοί (IGOs). Ο τύπος του οργανισμού αυτού σχετίζεται ακόμη περισσότερο με τον «διεθνή οργανισμό», καθώς οι οργανισμοί αυτοί αποτελούνται κυρίως από ανεξάρτητα κράτη (αναφερόμενα ως κράτη-μέλη). Αξιοσημείωτα παραδείγματα είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.), ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣΤΕ) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Ο πρώτος και παλαιότερος διακυβερνητικός οργανισμός είναι η Κεντρική Επιτροπή για τη Ναυσιπλοΐα στο Ρήνο, που ιδρύθηκε το 1815 από το Συνέδριο της Βιέννης. (wikipedia)

Απαραίτητη προϋπόθεση για την δημιουργία ενός ΔΟ είναι να είναι πολυμερής, δηλαδή να αποτελείται από τρία ή περισσότερα κράτη. Υπάρχουν όμως ακόμα και ΔΟ με δύο μόνο κράτη μέλη. Οι ΔΟ δημιουργούνται με την σύναψη διεθνής συνθήκης μεταξύ των ιδρυτικών μελών τους ΔΟ, όπου τα κράτη μέλη εκφράζουν τη βούληση τους για να δημιουργήσουν μια ξεχωριστή νομική οντότητα, ένα νέο υποκείμενο τους διεθνές δικαίου. Η διεθνής αυτή συνθήκη ονομάζεται «ιδρυτική συνθήκη» και αποτελεί μια σύνθετη νομική πράξη που περιλαμβάνει τόσο την ουσιαστική όσο και την οργανωτική λειτουργία του εκάστοτε ΔΟ. Επιπλέον για να τεθεί σε ισχύ είναι απαραίτητη η επικύρωση είτε από όλα τα μέλη του ΔΟ είτε από

ορισμένα μέλη είτε από ορισμένο αριθμό κρατών στον οποίο μπορεί να συμπεριλαμβάνονται και συγκεκριμένα κράτη μέλη. Τα κράτη που υπογράφουν τη διεθνή αυτή συνθήκη δεσμεύονται και η δέσμευση αυτή ισχυροποιείται με τη κύρωση της ιδρυτικής συνθήκης από τα κοινοβούλια των κρατών. Η «ιδρυτική συνθήκη» του κάθε ΔΟ προβλέπει την χρονική διάρκεια που μπορεί να έχει αυτός ενώ παράλληλα του προσδίδει και ξεχωριστή νομική προσωπικότητα.

Η ανεξάρτητη νομική προσωπικότητα που διαθέτει ο κάθε ΔΟ προσδίδει σε αυτόν την ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως η νομική προσωπικότητα των ΔΟ είναι ανεξάρτητη από αυτή των κρατών μελών του και δεν είναι απεριορίστη όπως αυτή των κρατών μελών, αντιθέτως βασίζεται στην «ιδρυτική συνθήκη» που θέτει περιορισμούς, όπως στις λειτουργίες του ΔΟ. Οι συνέπειες της νομικής προσωπικότητας που διαθέτουν οι ΔΟ είναι οι εξής: μπορούν να συνάπτουν συνθήκες και συμφωνίες με άλλους ΔΟ ή και κράτη μη μέλη του, παραχωρούνται σε αυτούς προνόμια και ασυλίες (δικαιοδοτική ασυλία, ασυλία εκτέλεσης, απαραβίαστο κτηρίων, περιουσίας και αρχείων συναλλαγματικά και φορολογικά προνόμια ελευθερία των επικοινωνιών) τα οποία βασίζονται σε συμφωνίες διμερείς ή πολυμερείς καθώς επίσης και στη εθνική νομοθεσία του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του ο ΔΟ, έχουν το δικαίωμα της ενεργητικής ή παθητικής αντιπροσώπευσης, δικαίωμα εξαιρετικά σημαντικό προκειμένου ο ΔΟ να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή του και το δικαίωμα να εγείρουν διεθνή αξίωση κατά κράτους μέλους ή μη μέλους ή κατά ΔΟ για παραβίαση κανόνων του διεθνούς δικαίου ή άλλης παράνομης συμπεριφοράς.

Οι διεθνείς οργανισμοί διακρίνονται γενικά ανάλογα με το σκοπό τους, τη φύση τους, τη σύνθεση τους και τη γεωγραφική τους εμβέλεια. Ανάλογα με τον σκοπό τους, οι ΔΟ κατατάσσονται σε «Γενικοί Διεθνής Οργανισμοί» και σε «Ειδικοί Διεθνής Οργανισμοί». Οι πρώτοι έχουν ως αντικείμενο γενικής φύσης δραστηριότητες που καλύπτουν θέματα ειρήνης, πολιτικών σχέσεων και αποφυγής συγκρούσεων. Τέτοιος οργανισμός μπορεί να θεωρηθεί ο ΟΗΕ. Οι δεύτεροι, αντίθετα, έχουν ως αντικείμενό τους τη συγκεκριμένη έκφραση των σκοπών δημιουργίας του στο πεδίο των στρατιωτικών σχέσεων ή στο πεδίο των οικονομικών σχέσεων ή στο πεδίο των τεχνικών ή διαμετακομιστικών ή πολιτισμικών ή εργασιακών ή κοινωνικών σχέσεων. Τέτοιοι οργανισμοί είναι το NATO, η UNESCO, η UNICEF και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Ανάλογα με τη φύση τους οι ΔΟ

διακρίνονται σε οργανισμούς απλής συνεργασίας των κρατών μελών τους και σε οργανισμούς ολοκλήρωσης. Με βάση τη σύνθεση τους οι ΔΟ διαιρούνται σε κλειστούς και σε ανοιχτούς. Κλειστοί είναι οι οργανισμοί που δεν δέχονται νέα μέλη στη σύνθεση τους πχ BENELUX, όπως πολλοί οργανισμοί που διαχειρίζονται διασυνοριακά έργα, τη ναυσιπλοΐα ποταμών, την κατασκευή και την εκμετάλλευση κοινών αεροδρομίων, φραγμάτων, οδικών αξόνων ενώ ανοιχτοί είναι οι διεθνείς οργανισμοί που δέχονται να περιλαμβάνουν στους κόλπους τους το σύνολο των κρατών του πλανήτη και δε θέτουν όρους για την εισδοχή κράτους σε αυτούς). Τέλος με βάση την γεωγραφική τους έκταση οι ΔΟ ταξινομούνται σε παγκόσμιους (ΔΝΣ, Παγκόσμια Τράπεζα) και περιφερειακούς (OSCE, CIS). Οι περιφερειακοί οργανισμοί είναι κατά κανόνα κλειστοί οργανισμοί με περιφερειακή σύνθεση και δραστηριότητα, ενώ οι παγκόσμιοι οργανισμοί είναι ανοιχτοί οργανισμοί με παγκόσμια σύνθεση και δραστηριότητα.

Μια ειδική κατηγορία ΔΟ αποτελούν οι Οικονομικοί Οργανισμοί (πχ GATT, ΔΝΣ, OPEC) οι οποίοι υπάγονται στην κατηγορία των ειδικών διεθνών οργανισμών. Όμως, και οι γενικοί διεθνείς οργανισμοί διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη σύνθεση των οικονομικών σχέσεων των κρατών μελών τους. Περιφερειακά, αυτό ισχύει και για την Ε.Ε. η οποία ιδρύθηκε σαν οικονομικός οργανισμός (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ).

Ο στόχος των ΔΟ οικονομικού χαρακτήρα είναι να προάγουν την οικονομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών τους έτσι ώστε να υλοποιηθούν οι οικονομικοί τους στόχοι είτε αυτοί είναι γενικού είτε ειδικού χαρακτήρα. Αναλυτικότερα οι οικονομικοί διεθνείς οργανισμοί (ΔΟΟ) γενικού χαρακτήρα επιδιώκουν να αναπτυχθεί η οικονομική δραστηριότητα των κρατών μελών τους, να απελευθερωθούν από τυπικές δεσμεύσεις και να ενισχυθούν οι εμπορικές συναλλαγές, να διασφαλιστεί η σταθερότητα στις νομισματικές τους ισοτιμίες και σχέσεις, να θεσπιστεί πλαίσιο προστασίας και ενθάρρυνσης των επενδύσεων και να διαμορφωθούν κοινές πολιτικές σε διάφορους τομείς. Στους εν λόγω οργανισμούς ανήκουν οι εξής: η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΗΕΣ), η Κοινή Αγορά της Κεντρικής Αμερικής, το Σύμφωνο των Άνδεων, η Οικονομική Κοινότητα των Κρατών της Δυτικής Αφρικής, η Οικονομική Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής, η Τελωνιακή και Οικονομική Ένωση της Κεντρικής Αφρικής, η Κοινότητα της Ανατολικής Αφρικής για την Αφρικανική Ήπειρο, το Λατίνο-Αμερικανικό Σύστημα για την Αμερικανική Ή-

πειρο και η Ασιατική Ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου (ΑΕΤΑ). Στην κατηγορία αυτή εντασσόταν και η πρώην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Σε αντιπαράθεση με τους γενικού περιεχομένου ΔΟ οι ειδικοί ΔΟ επιδιώκουν σκοπούς που αφορούν μια ιδιαίτερη τεχνική πλευρά της οικονομίας όπως για παράδειγμα τη νομισματική, τη χρηματοδοτική, την τραπεζική ή σε κλάδους της οικονομίας, όπως ο τουρισμός, ενδεικτικά ως παραδείγματα ειδικών ΔΟ μπορούμε να αναφέρουμε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), τη Διεθνή Τράπεζα Ανοικοδόμησης και Ανάπτυξης (ΔΣΑΑ), τη Διεθνή Χρηματοδοτική Εταιρεία και τη Διεθνή Ένωση Ανάπτυξης, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).

Οι ΔΟ οικονομικού χαρακτήρα διέπονται από ορισμένες νομικές ιδιαιτερότητες οι οποίες όμως δεν αφορούν όλους τους ΔΟΟ. Έτσι, για παράδειγμα ο ΟΟΣΑ δεν διακρίνεται από ειδικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, σε αντίθεση με δύο πολύ σημαντικούς ΔΟΟ τη ΔΝΣ και τη ΔΣΑΑ των οποίων η λειτουργία παρουσιάζει ως επί τον πλείστο νεωτεριστικά στοιχεία, που αποτέλεσαν πρότυπο για αρκετούς άλλους ΔΟΟ.

Η πρώτη νομική ιδιαιτερότητα των ΔΟΟ σχετίζεται με το καθεστώς των κρατών μελών τους, το οποίο σε αντίθεση με την πλειονότητα των ΔΟΟ και κυρίως του ΟΗΕ οι οποίοι αποδέχονται και εφαρμόζουν τη γενική αρχή της ισότητας των κρατών σύμφωνα με την οποία ισχύει ο κανόνας «ένα κράτος, μια ψήφος». Συγκεκριμένα από αρκετούς ΔΟΟ υιοθετείται μια διαφορετική θεμελιώδης αρχή, αυτή της στάθμισης των ψήφων που διαθέτει το κάθε κράτος μέλος τους ανάλογα με την οικονομική του ισχύ και σημασία. Η μέθοδος της σταθμισμένης ψήφου καθιερώθηκε στο πλαίσιο του ΔΝΣ και της ΔΣΑΑ και, με παραλλαγές, εφαρμόστηκε και σε περιφερειακό επίπεδο, στο πλαίσιο της πρώην ΕΟΚ. Ωστόσο η αρχή της ανισότητας της ψήφου δεν υιοθετείται από άλλους σημαντικούς ΔΟΟ, μεταξύ των οποίων ο ΠΟΕ, ο ΟΟΣΑ, καθώς και η μεγάλη πλειοψηφία των ΔΔΟ στους οποίους συμμετέχουν οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες.

Η δεύτερη ιδιαιτερότητα αφορά το σύστημα λήψης αποφάσεων. Ενώ οι περισσότεροι κλασσικοί γενικοί ΔΟΟ εφαρμόζουν τον κανόνα της ομοφωνίας με βάση τον οποίο για την λήψη αποφάσεων απαιτείται η θετική ψήφος όλων των κρατών μελών, στους οικονομικού χαρακτήρα ΔΔΟ η αρχή της ομοφωνίας αποτελεί

την εξαίρεση. Ισχύει βέβαια στον ΟΟΣΑ, καθώς και σε οργανισμούς περιφερειακούς οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ των αναπτυσσομένων χωρών.

Αντίθετα άλλοι σημαντικοί ΔΔΟ, όπως το ΔΝΣ, οι διεθνείς χρηματοδοτικοί οργανισμοί, η Κοινή Αγορά της Κεντρικής Αφρικής και το Σύμφωνο των Άνδεων, λαμβάνουν τις αποφάσεις τους με βάση το σύστημα της πλειοψηφίας. Ένας βασικός παράγοντας που ευνοεί την υιοθέτηση του εν λόγω συστήματος είναι η ανάγκη διασφάλισης κατά το δυνατό μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας των μέτρων που αποφασίζονται από τα όργανα των ΔΟ και η άμεση υλοποίηση των άνω μέτρων. Ωστόσο ο στόχος κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο πολλών ΔΟΟ είναι η επιδίωξη και η επίτευξη της συναίνεσης μεταξύ των κρατών μελών τους και η αποφυγή συγκρούσεων ανάμεσα στην πλειοψηφία και την μειονότητα.

Τελευταία αλλά σημαντική νομική ιδιαιτερότητα αποτελεί η εξίσου θέσπισης κανόνων Δικαίου (κανονιστική εξουσία) των ΔΟΟ. Πρέπει να τονισθεί ότι στους ΔΟΟ έχει αναγνωριστεί ευρεία κανονιστική αρμοδιότητα την οποία ασκούν μέσω της έκδοσης μονομερών πράξεων και αποφάσεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών τους και καθορίζουν τη συμπεριφορά και την οικονομική τους πολιτική. Στο πλαίσιο πολλών ΔΟΟ έχουν θεσπιστεί δικαιοδοτικά συστήματα όπως μηχανισμοί επίλυσης των διαφορών που ανακαλύπτουν μεταξύ των κρατών μελών τους από την εφαρμογή των κανόνων της ιδρυτικής τους συνθήκης.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Στους περιφερειακούς οργανισμούς εντάσσονται οι οργανισμοί των οποίων τα μέλη συνδέονται με γεωγραφικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, οικονομικούς και πολιτικούς δεσμούς (Παράρτημα «Α»). Αξίζει να επισημάνουμε ότι το είδος των περιφερειακών οργανισμών είναι κατά κύριο λόγο κλειστοί οργανισμοί δηλαδή οργανισμοί που δέχονται ως μέλη κράτη από μια ορισμένη γεωγραφική περιοχή. Ορισμένα παραδείγματα διεθνών περιφερειακών οργανισμών αποτελούν τα ακόλουθα: Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ), Αφρικανική Ένωση (ΑΕ), Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), Κοινότητα της Καραϊβικής και Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Στην κατηγορία των περιφερειακών οργανισμών όλα τα όργανα είναι πλήρους σύνθεσης και κανένα δεν είναι περιορισμένης. Ειδικότερα, πλήρους σύνθεσης όργανα είναι τα όργανα στα οποία εκπροσωπούνται όλα τα κράτα μέλη του εκάστοτε περιφερειακού οργανισμού με βάση την αρχή της ισότητας. Σε αντίθεση τα όργανα περιορισμένης σύνθεσης εκπροσωπούνται από ορισμένα μόνο μέλη του οργανισμού. Επιπρόσθετα, τα πλήρη όργανα έχουν συνήθως γενική αρμοδιότητα και λαμβάνουν τις αποφάσεις που επιθυμούν με βάση την πλειοψηφία και δεν εκδίδουν δεσμευτικές αποφάσεις.

Η επίδραση των περιφερειακών οργανισμών στην διεθνή κοινότητα είναι αμφιλεγόμενη. Από την μία, επιτυγχάνεται η συνάφεια μεταξύ των κρατών που ανήκουν στον ίδιο οργανισμό καθώς διέπονται από κοινά συμφέροντα, αξίες και παραδόσεις. Ακόμη στους περιφερειακούς οργανισμούς συμμετέχουν λιγότερα κράτη-μέλη σε σχέση με τους διεθνείς σύστασης οργανισμούς. Απόρροια αυτών είναι να διευκολύνεται η συνεργασία των περιφερειακών οργανισμών καθώς είναι λογικό μικρότερος αριθμός μελών να αποφασίζουν και ενεργούν άμεσα. Μέσω των επί μέρους περιφερειακών συνεργασιών, εξασφαλίζεται ταυτόχρονα και η ειρήνη σε περιφερειακό επίπεδο. Στον αντίποδα όμως, με την ύπαρξη των περιφερειακών οργανισμών, οξύνεται ακόμη περισσότερο η ισχύς των ισχυρών κρατών και δημιουργούνται περιφερειακές συμμαχίες που δημιουργούν κατ' επέκταση αντιπαλότητες και ανισότητες με αποτέλεσμα να κλονίζεται η παγκόσμια ειρήνη.

Για να δημιουργηθεί ένας περιφερειακός οργανισμός είναι αναγκαίο να ακολουθεί τις ίδιες αρχές και τους ίδιους σκοπούς, με αυτούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Επιπλέον, τα κράτη-μέλη επιδιώκουν την επίλυση των διαφορών τους, μέσω περιφερειακών οργανισμών, πριν τις απευθυνθούν στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Όμως υπογραμμίζεται ότι οι περιφερειακοί οργανισμοί δεν έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν εξαναγκαστικά μέτρα χωρίς την εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να αξιοποιεί του περιφερειακούς οργανισμούς για τη διευθέτηση και την επίλυση περιφερειακών διενέξεων. Οι περιφερειακοί οργανισμοί από την πλευρά τους οφείλουν να ενημερώνουν πλήρως το Συμβούλιο Ασφαλείας για όλες τις δραστηριότητες και ενέργειες τους. Συμπληρωματικά, οι περιφερειακοί οργανισμοί έχουν το δικαίωμα της άσκησης είτε της ατομικής είτε της συλλογικής νόμιμης άμυνας. Επομένως, αναγνωρίζεται έμμεσα το δικαίωμα σύστασης περιφερειακών οργανισμών αμυντικού χαρακτήρα.

Οι περιφερειακοί οργανισμοί διακρίνονται σε τέσσερα κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία είναι οι Περιφερειακοί Οργανισμοί πολλαπλού (γενικού) σκοπού και παραδείγματα αποτελούν ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών, ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας, ο Οργανισμός της Ισλαμικής Διάσκεψης, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), η Ένωση των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας. Στη δεύτερη κατηγορία, οι Λειτουργικοί Περιφερειακοί οργανισμοί (ειδικότερου σκοπού) όπως η Παναμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, η Δυτικοαφρικανική Οικονομική Κοινότητα, η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, ο Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΡΕC). Στην τρίτη κατηγορία οι Συμμαχίες, όπου σε αυτές εντάσσεται το ΝΑΤΟ. Τελευταία κατηγορία αποτελούν οι Περιφερειακές Επιτροπές του ΟΗΕ με χαρακτηριστικά παραδείγματα την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για τη Δυτική Ασία, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική.

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια περιφερειακός οργανισμός, ας αναφερθούμε ενδεικτικά σε κάποιους από αυτούς.

Ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών (ΟΑΚ) είναι ένας διεθνής περιφερειακός αμυντικός οργανισμός με έδρα την Ουάσιγκτον. Μέλη του οργανισμού αυτού αποτελούν όλες οι ανεξάρτητες χώρες της Αμερικής εκτός από την Ονδούρα. Ο ΟΑΚ χαρακτηρίζεται ως το «ΝΑΤΟ της Αμερικανικής ηπείρου». Οι στόχοι και οι

σκοποί του ΟΑΚ είναι οι παρακάτω: Πρωταρχικά ο ΟΑΚ στοχεύει στην ενίσχυση της ασφάλειας στην Αμερικανική ήπειρο και στην εδραίωση της αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας . Προωθεί την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών είτε αυτές αφορούν πολιτικά είτε οικονομικά είτε δικαστικά θέματα. Προβλέπει την κοινή δράση των μελών σε περίπτωση ξένης επίθεσης. Τέλος στοχεύει στην προώθηση της συνεργασίας για οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, καθώς επίσης και στην εξάλειψη της φτώχειας.

Η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) είναι ένας περιφερειακός οργανισμός που αποτελείται από 55 μέλη, σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα αφρικανικά κράτη. Μέλος της ΑΕ είναι και η Δυτική Σαχάρα, η οποία όμως δεν αναγνωρίζεται διεθνώς. Έδρα του οργανισμού αυτού είναι η Αντίς Αμπέμπα, στην Αιθιοπία. Απώτερο σκοπό της ΑΕ αποτελεί η απόκτηση ενιαίου νομίσματος και ενιαίας αμυντικής δύναμης, όπως και άλλους κρατικούς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένου και ενός υπουργικού συμβουλίου για τον ηγέτη της ΑΕ. Σκοπός της συγκεκριμένης ένωσης είναι να συμβάλλει στην εδραίωση της δημοκρατίας στην Αφρική, στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μιας οικονομίας βιώσιμης για τα κράτη-μέλη της, τελειώνοντας τις ενδο-αφρικανικές διαμάχες και δημιουργώντας μια ενιαία αγορά.

Η Καραϊβική Κοινότητα γνωστή με το αρκτικόλεξο CARICOM είναι ένας περιφερειακός οργανισμός που απαρτίζεται από 15 πλήρη κράτη-μέλη της Καραϊβικής εκ των οποίων τα 5 είναι βοηθητικά και τα 8 παρατηρητές με κύριο στόχο την προώθηση της οικονομικής ενοποίησης και συνεργασίας μεταξύ των μελών της κοινότητας αυτής και τον συντονισμό της εξωτερικής πολιτικής. Η Καραϊβική Κοινότητα ιδρύθηκε το 1973 και έχει ως Έδρα της Γραμματείας την πρωτεύουσα της Γουιάνας, την Τζώρτζταουν.

Μείζονος σημασίας περιφερειακός οργανισμός είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΕ αποτελεί μια οικονομική και πολιτική ένωση είκοσι επτά ευρωπαϊκών κρατών. Συνοπτικά οι στόχοι της ΕΕ είναι η προαγωγή της ειρήνης καθώς και η ευημερία των πολιτών των κρατών μελών της. Πέρα από αυτό αποσκοπεί στην προσφορά ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στα κράτη-μέλη της. Παράλληλα στοχεύει στην δημιουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας της αγοράς και κοινωνική πρόοδο, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Οφείλει να αγωνί-

ζεται κατά των διακρίσεων μεταξύ των κρατών-μελών της αλλά και να προωθεί την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο. Θέτει ως προτεραιότητες την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή των μελών της καθώς και την μεταξύ τους αλληλεγγύη. Προτεραιότητα της ΕΕ αποτελεί και ο σεβασμός στην πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία της. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό στόχο της αποτελεί και η δημιουργία μια οικονομικής και νομισματικής ένωσης με κοινό νόμισμα το ευρώ. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, απαιτείται η διεξοδική ανάλυση των συνθηκών και ιδιαιτεροτήτων της ΕΕ, η οποία θα πραγματοποιηθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Ο λόγος του Ουίνστον Τσώρτσιλ το Σεπτέμβριο του 1946 στη Ζυρίχη στάθηκε προφητικός, όταν αναφέρθηκε για πρώτη φορά στις «Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης». Η πρώτη μεταπολεμική συνεργασία ευρωπαϊκών κρατών εκδηλώθηκε με την ίδρυση της Δυτικοευρωπαϊκής Ενώσεως στις 17 Μαρτίου 1948 με τη Συνθήκη των Βρυξελλών και είχε αμυντικό χαρακτήρα. Την συνθήκη αυτή υπέγραψαν αρχικά πέντε ευρωπαϊκά κράτη η Γαλλία, η Βρετανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Αργότερα προσχώρησαν δύο ακόμη κράτη η τότε Δυτική Γερμανία και η Ιταλία. Το 1949 ιδρύθηκε το Συμβούλιο της Ευρώπης που στις αρμοδιότητές τους συμπεριλήφθησαν και άλλοι τομείς εκτός από τον αμυντικό. Στόχος του ήταν η σύσφιξη των πολιτιστικών και κοινωνικών δεσμών των ευρωπαϊκών κρατών καθώς και η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Στις 9 Μαΐου 1950 ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρόμπερ Σούμαν πρότεινε τη σταδιακή δημιουργία μιας κοινής αγοράς για όλα τα ευρωπαϊκά προϊόντα ξεκινώντας από τον άνθρακα και το χάλυβα, τα οποία είχαν συντελέσει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βαριάς βιομηχανίας. Έτσι με την ιδρυτική Συνθήκη στο Παρίσι τον Απρίλιο του 1951 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) με την σύμπραξη έξι χωρών: της Γαλλίας, της Δυτικής Γερμανίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας, του Λουξεμβούργου και της Ιταλίας. Τα αποτελέσματα αυτής της συνεργασίας υπήρξαν θεαματικά και για αυτό το λόγο οι έξι χώρες αποφάσισαν την διεύρυνση της συνεργασίας τους και σε άλλους τομείς, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα, καθώς και στη χρήση της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς. Έτσι υπογράφηκε η Συνθήκη της Ρώμης το 1957 με την οποία δημιουργήθηκαν η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας γνωστή ως ΕΥΡΑΤΟΜ. Η ΕΚΑΧ, η ΕΟΚ και η ΕΥΡΑΤΟΜ, που αποτέλεσαν μια ευρύτερη κοινότητα με την συνένωση των εκτελεστικών τους οργάνων την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Τον Ιανουάριο του 1973 προσχώρησαν στην Κοινότητα η Αγγλία, η Ιρλανδία και η Δανία. Λίγα χρόνια αργότερα το 1975 η Ελλάδα υπέβαλλε την αίτηση για πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα με επιστολή του τότε πρωθυπουργού

Κωνσταντίνου Καραμανλή στον πρόεδρο του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Υπουργό Εξωτερικών της Ιρλανδίας G. Fitzgerald. Το 1986 προσχώρησαν η Πορτογαλία και η Ισπανία. Το 1995 η Κοινότητα διευρύνθηκε με την ένταξη της Αυστρίας, Σουηδίας και Φινλανδίας. Αιτήσεις για ένταξη στην Κοινότητα έχουν υποβάλλει η Ελβετία, η Νορβηγία, η Μάλτα και η Κύπρος ενώ σε εκκρεμότητα παραμένει η ένταξη της Τουρκίας, η οποία θεωρείται απίθανη με τις συνθήκες που επικρατούν την παρούσα χρονική περίοδο.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση με την συνθήκη του Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Μετά το Brexit και την προσθήκη 10 νέων χωρών (Πολωνία, Τσεχία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Λιθουανία, Λετονία, Σλοβενία, Εσθονία, Μάλτα, Κύπρος, Βουλγαρία και Ρουμανία) το σύνολο των χωρών της ΕΕ είναι πλέον 27.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΕ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την έδρα του στο Στρασβούργο. Αποτελείται από Ευρωβουλευτές όλων των χωρών σε αριθμό ανάλογο με τον πληθυσμό τους. Συμμετέχει με τις γνωμοδοτήσεις του στη νομοθετική εργασία, ασκεί έλεγχο στον προϋπολογισμό της Κοινότητας, προβαίνει σε πολιτικό έλεγχο των αποφάσεων των κοινοτικών οργάνων και τέλος, υποβάλλει σχετικές προτάσεις.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ: Το Συμβούλιο των Υπουργών έχει την έδρα του στις Βρυξέλλες. Αποτελείται από τους αρμόδιους υπουργούς των κρατών-μελών. Συντονίζει τη γενική οικονομική πολιτική, νομοθετεί, αποφασίζει τη γενική πολιτική της Κοινότητας. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία ενώ σε σοβαρά θέματα απαιτείται ομοφωνία και κάθε χώρα έχει το δικαίωμα του veto.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει και αυτή την έδρα τις στις Βρυξέλλες. Αποτελεί ένα είδος κυβέρνησης της ΕΕ. Υποβάλλει προτάσεις προς το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή των ιδρυτικών διατάξεων της ΕΕ και τις αποφάσεις του Συμβουλίου των Υπουργών. Η πολιτική της ασκείται με γνώμονα το κοινοτικό και όχι το εθνικό συμφέρον.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Το Κοινοτικό Δικαστήριο έχει ως έδρα το Λουξεμβούργο. Σκοπός του είναι η τήρηση και ερμηνεία των κανόνων που αναφέρονται στις ιδρυτικές συνθήκες της ΕΕ. Ειδικότερα εκδικάζει διαφορές που υποβάλλουν για επίλυση είτε οι κυβερνήσεις είτε τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας είτε οποιοδήποτε πρόσωπο νομικό ή πολίτης από τα κράτη –μέλη. Οι αποφάσεις του έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα και υπερισχύουν από τις αντίστοιχες αποφάσεις των επιμέρους εθνικών δικαστηρίων.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: Το Ελεγκτικό Συνέδριο εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Φροντίζει για την ορθή δημοσιονομική διαχείριση της Κοινότητας και ελέγχει τις χρηματιστικές δραστηριότητες ενώ παράλληλα έχει εκτεταμένες εξουσίες σε ότι αφορά τη νομιμότητα και την κανονικότητα των εσόδων καθώς και των δαπανών της Κοινότητας. Πρωτίστως όμως ελέγχει τον τρόπο εκτέλεσης του κοινοτικού προϋπολογισμού.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Σε πρώτο επίπεδο η ΕΕ δεν επεμβαίνει στην ιδιωτική πρωτοβουλία και υπάρχει ελευθερία κίνησης αγαθών, κεφαλαίων, προσώπων και υπηρεσιών ενώ χορηγεί οικονομική βοήθεια, πιστώσεις, και τεχνική βοήθεια στις καθυστερημένες περιοχές της Κοινότητας. Με την πολιτική της έχει ενισχυθεί η αγροτική οικονομία όλων των κρατών-μελών ενώ ταυτόχρονα έχει καθιερωθεί κοινή αγροτική πολιτική. Έχει καθιερωθεί επίσης κοινή οικονομική πολιτική και σε άλλους τομείς όπως εμπόριο, μεταφορές. Επιπρόσθετα έχουν υποχρεωθεί κάθε χώρα-μέλος να παρακολουθεί τη βιομηχανική εξέλιξη των ανεπτυγμένων χωρών, με αποτέλεσμα να έχουν εκσυγχρονιστεί οι παραγωγικές μηχανές των ευρωπαϊκών.

Με την ίδρυση της ΕΕ έχει επέλθει η εναρμόνιση των δασμών-φόρων κάθε χώρας - μέλους. Παράλληλα έχει δημιουργηθεί κοινό Ευρωπαϊκό Ταμείο και Τράπεζα Επενδύσεων ενώ έχει επιτευχθεί η σύγκλιση οικονομιών με την οικονομική και νομισματική ένωση, που μετά το 1992 έχει ως βάση το ενιαίο νόμισμα. Τέλος έχει αυξηθεί η παραγωγικότητα των κρατών-μελών λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού με αποτέλεσμα την ταχύρυθμη οικονομική ανάπτυξη.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Το νομικό καθεστώς των διεθνών οργανισμών όπως έχει διαμορφωθεί στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο, συνοψίζεται στις παρακάτω συνθήκες:

Οι ΔΟ είναι δημιουργήματα των κρατών και διαθέτουν νομική προσωπικότητα, δηλαδή ικανότητα να είναι υποκείμενα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ειδικότερα, οι ΔΟ είναι δευτερεύοντα ή παράγωγα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου με την έννοια ότι δημιουργούνται από τα πρωτογενή υποκείμενα του διεθνούς δικαίου, δηλαδή τα κράτη.

Η νομική προσωπικότητα των ΔΟ είναι διακριτή από την προσωπικότητα των κρατών μελών του διεθνούς οργανισμού. Ωστόσο, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των διεθνών οργανισμών είναι πιο περιορισμένα σε σύγκριση με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών επειδή το νομικό καθεστώς των διεθνών οργανισμών και η έκταση των αρμοδιοτήτων του ορίζονται κατεξοχήν σύμφωνα με τις προβλέψεις της κάθε ιδρυτικής σύμβασης.

Συνεπώς, ενώ η διεθνής νομική προσωπικότητα των κρατών είναι πλήρης, των διεθνών οργανισμών είναι περιορισμένη και λειτουργική – εξαρτάται από την ιδρυτική συνθήκη και τους σκοπούς κάθε ΔΟ. Συγκεκριμένα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των διεθνών οργανισμών ως δευτερογενών υποκειμένων του διεθνούς δικαίου προβλέπονται σε καθορισμένες νομικές πηγές: Συγκεκριμένα στην Ιδρυτική συνθήκη, στο Παράγωγο δίκαιο του διεθνούς οργανισμού, δηλαδή αποφάσεις του διεθνούς οργανισμού, που ενδέχεται ακόμη και να τροποποιούν την ιδρυτική συνθήκη του, στο «Εσωτερικό» δίκαιο του διεθνούς οργανισμού και στην καθιερωμένη πρακτική του διεθνούς οργανισμού.

Με βάση τις προβλέψεις και τις συνθήκες που διαμορφώνει το νομικό καθεστώς, αλλά και την πρακτική εφαρμογή ως προς την λήξη της ιδιότητας του μέλους, διαπιστώνονται συγκεκριμένες περιπτώσεις αποχώρησης από τον Διεθνή ή Περιφερειακό Οργανισμό.

Ένας ΔΟ δύναται να αποβάλλει μέλος του. Η Ν. Αφρική αποβλήθηκε από την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) το 1961 λόγω Απαρτχάιντ. Ο αποκλεισμός από τους Ολυμπιακούς Αγώνες που διοργανώθηκαν στις δεκαετίες του 1960 και του 1970 υπήρξε το σταθερό αίτημα της πλειονότητας των αφρικανικών κρατών λόγω των φυλετικών διακρίσεων, το οποίο επαναλαμβανόταν με την απειλή αποχής από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η Ν. Αφρική μετέπειτα αποβλήθηκε και από άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Ένα μέλος δύναται να αποχωρήσει εκούσια από τον Οργανισμό. Η Ελλάδα αποχώρησε από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 1969 ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) από την UNESCO. Οι ΗΠΑ αποσύρθηκαν από την UNESCO εξαιτίας της συστηματικής μεροληψίας κατά του Ισραήλ, από τις 31 Δεκεμβρίου 2018, ενώ είχαν αναστείλει την καταβολή των συνδρομών τους από το 2011, διαμαρτυρόμενες για την ανάδειξη της Παλαιστίνης ως μέλους του οργανισμού. Οι ΗΠΑ διατήρησαν την ιδιότητα του «μόνιμου παρατηρητή».

Η αποχώρηση από έναν ΔΟ μπορεί να προκληθεί και λόγω της απώλειας της διεθνούς προσωπικότητας. Έτσι κράτη που έχουν διασπαστεί, όπως η Σοβιετική Ένωση και η Τσεχοσλοβακία, οι οποίες μετά την διάλυση τους διαγράφηκαν από τους Οργανισμούς όπου συμμετείχαν. Στη συνέχεια εξετάστηκε η είσοδος των κρατών που πλέον δημιουργήθηκαν και επιθυμούσαν.

Επίσης υφίσταται και η περίπτωση της μερικής αποχώρησης, όπως της Ελλάδας από NATO το 1974. Η αποχώρηση για απόσυρση από το στρατιωτικό σκέλος της Συμμαχίας συνέβη σε μια ιδιαίτερα φορτισμένη, ιστορικά και πολιτικά, περίοδο για τη χώρα μας, στις 14 Αυγούστου του 1974, και αφορούσε αντίδραση της ελληνικής πλευράς στην τουρκική στρατιωτική εισβολή στην Κύπρο. Η αποχώρηση διήρκεσε έξι χρόνια. Τελικά η κυβέρνηση αποφάσισε την επάνοδο στις 19 Οκτωβρίου 1980, ενώ δύο μήνες αργότερα πραγματοποιήθηκε και η είσοδος της Ελλάδας στην ΕΟΚ.

Τέλος αυτονόητη είναι και η αποχώρηση των μελών μετά την διάλυση του ΔΟ. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η διάλυση της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ) στις 20 Απριλίου 1946, η οποία αντικαταστάθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η διάλυση ενός Διεθνούς Οργανισμού μπορεί να είναι προβλεπόμενη σε

συγκεκριμένο χρονικό σημείο από την ιδρυτική συνθήκη, να πραγματοποιηθεί δια αποφάσεως οργάνου του διεθνούς οργανισμού, να επέλθει λόγω επιτέλεσης του έργου του διεθνούς οργανισμού, να εκπέσει σε αχρησία, να αντικατασταθεί από διάδοχο οργανισμού (ΔΑΣΕ/ ΟΑΣΕ) και εφόσον υπάρχει αδυναμία συνέχισης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών (π.χ. διάλυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστημικών Ερευνών – ESRO) είτε γιατί προκύπτουν διαφωνίες, και κυρίως συγκρούσεις, μεταξύ τους, που καθιστούν ακατόρθωτη τη συνεργασία (π.χ. διάλυση της Κοινότητας της Ανατολικής Αφρικής λόγω της ρήξης μεταξύ της Τανζανίας και της Ουγκάντας του Amin Dada).

Οι κανόνες σχετικά με την είσοδο ενός κράτους σε ένα διεθνή οργανισμό εξαρτώνται από τους σχετικούς κανόνες του διεθνούς οργανισμού, όπως καθορίζονται στο καταστατικό ή σε σχετικές αποφάσεις. Επομένως η μελέτη, για την είσοδο αλλά και την αποχώρηση ενός μέλους από Διεθνή ή Περιφερειακό Οργανισμό, καταλήγει σε μοναδικά συμπεράσματα, και κρίνεται σκόπιμο να εξετάσουμε τις συνθήκες που αφορούν την ΕΕ.

Τα πολιτικά και τα οικονομικά κριτήρια για την ένταξη ενός κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση ορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Κοπεγχάγη, στις 22.6.1993 και προϋποθέτουν σταθερούς δεσμούς που θα εγγυώνται και θα προστατεύουν τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα εξασφαλίζουν την λειτουργία της οικονομία της αγοράς και θα αντιμετωπίζουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις και δυνάμεις της αγοράς εντός της Ένωσης καθώς και θα διαθέτουν την ικανότητα του να αναλάβουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την προσχώρηση και αποδοχή των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Επίσης, το κράτος θα πρέπει να έχει εθνική νομοθεσία αντίστοιχη της ευρωπαϊκής, η οποία εφαρμόζεται στη διοίκηση και στη δικαιοσύνη του.

Συγκεκριμένα το υποψήφιο κράτος υποβάλλει αίτηση στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο κατόπιν ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιολογήσει την υποψηφιότητα. Αν η Επιτροπή αποφανθεί ότι το υποψήφιο κράτος σέβεται τις βασικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων μεταξύ του υποψηφίου κράτους και των κρατών μελών. Οι διαπραγματεύσεις αφορούν όλα τα Κεφάλαια της νομοθεσίας

και ολοκληρώνονται με όρους και προϋποθέσεις, που καταγράφονται στη Συμφωνία Προσχώρησης.

Από διαδικαστική άποψη, ένα κράτος μπορεί να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφόσον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποφανθεί θετικά, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει συναινέσει, η Συνθήκη Προσχώρησης έχει εγκριθεί από όλα τα Κράτη μέλη και το υποψήφιο κράτος και όλα τα έγγραφα επικυρώσεως κατατεθούν στη Ρώμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις σύγχρονες τάσεις που επικρατούν στο Διεθνές Οικονομικό περιβάλλον, προκειμένου να αντιληφθούμε τις συνθήκες που διαμορφώνονται και στο πλαίσιο αυτό αποφασίστηκε η αποχώρηση της Βρετανίας από την ΕΕ.

Η σύνθεση των τάσεων, που διαμορφώνουν το διεθνές οικονομικό τοπίο, είναι αποτέλεσμα της αστάθειας, της ρευστότητας και της αβεβαιότητας που προκύπτουν στα πλαίσια του παγκόσμιου γεωπολιτικού περιβάλλοντος. Υφίσταται πύκνωση των εστιών πολιτικής και στρατιωτικής αναταραχής και έντασης κυρίως στην Μέση Ανατολή (Αραβική άνοιξη, ISIS, Συρία) και συχνές και πυκνές αναφλέξεις – εστίες πολέμου. Διαφαίνεται κίνδυνος θερμού πολέμου που προκύπτει από την μετάβαση του διεθνούς συστήματος σε πολυπολικό κατά την διάρκεια του 21ου αιώνα καθώς και την εμφάνιση πυρηνικών δυνάμεων. Αποτέλεσμα των αναταραχών είναι οι μαζικές διασυνοριακές μετακινήσεις πληθυσμών προς τις Δυτικές οικονομίες, οι οποίες ταυτόχρονα αντιμετωπίζουν δημογραφικό ζήτημα. Επίσης σημαντικός παράγοντας για την αστάθεια του γεωπολιτικού περιβάλλοντος είναι οι πολιτικές παράμετροι, η άνοδος στην εξουσία λαϊκιστών, δημοκόπων, δημαγωγών και αυταρχικών πολιτικών ηγετών. Τέλος καταγράφονται επιβολές οικονομικών κυρώσεων, που μπορεί να προέρχονται από εξωνομικούς παράγοντες.

Στο πλαίσιο που διαμορφώνεται στο σύγχρονο Διεθνές Οικονομικό σύστημα προέκυψαν διασπάσεις κρατών (Πρώην Γιουγκοσλαβία, Πρώην ΕΣΣΔ, Πρώην Τσεχοσλοβακία) που οδηγούν σε νέα κράτη, νέες ισορροπίες στο Διεθνές Σύστημα και νέες οικονομικές ευκαιρίες. Επίσης διάσπαση παρατηρήθηκε και σε μη ομοσπονδοποιημένα κράτη, όπως η Σκωτία, το Βέλγιο και η Χώρα των Βάσκων.

Τα κράτη για να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές προκλήσεις δημιουργούν περιφερειακούς οικονομικούς οργανισμούς, οι οποίοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία. Σημαντικότεροι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, η ΕΖΕΣ (Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών), η Βορειο-αμερικανική Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου (NAFTA), τα BRICS (Brazil, Russia, India, China,

South Africa), ο ΟΣΕΠ (11 χώρες παρευξείνιας ζώνης), MERCOSUR (Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη, Ουρουγουάη, Βενεζουέλα), ASEAN, ECOWAS, ANDEAN GROUP.

Διαπιστώνεται τάση αλλαγής των δομών του εμπορίου και της παραγωγής η οποία οφείλεται στην ελευθέρωση κίνησης κεφαλαίων, τη διασυνοριακή επιχειρηματική κινητικότητα, τη διασπορά της παραγωγικής διαδικασίας (outsourcing) και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Οι παραπάνω αλλαγές ενισχύονται από την εκρηκτική τεχνολογική ανάπτυξη και συντελούνται στους τομείς των μεταφορών, τηλεπικοινωνιών στο διαδίκτυο καθώς και στο ηλεκτρονικό εμπόριο

Καθοριστικές είναι και οι καινοτομίες στον τρόπο διάδοσης της πληροφορίας και οι προεκτάσεις που συνεπάγονται. Οι πληροφορίες ως αντικείμενο συναλλαγών είναι πιο άμεσες και αποκτούν και οικονομική διάσταση. Η τεχνολογία έχει πετύχει αύξηση της ταχύτητας διάδοσης της πληροφορίας αλλά και αύξηση της ποσότητας, αποθήκευσης και επεξεργασίας της. Όμως θα πρέπει να εκτιμήσουμε και τον κίνδυνο παραβίασης προσωπικών δεδομένων, που συνεπάγεται η εξέλιξη.

Διαπιστώνουμε την παγκοσμιοποίηση των αγορών και την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών. Καμία εθνική οικονομία δεν είναι πλέον αποστειρωμένη ή αυτάρκης. Συνεπώς διαδίδονται και οι επιδημικές οικονομικές παθογένειες (ταχύτατη διάδοση και εξάπλωση των οικονομικών φαινομένων).

Τα κράτη έχουν απολέσει τον απόλυτο έλεγχο στην εθνική τους οικονομία ενώ έχει εξασθένηση η κλασική έννοια του κράτους. Τα εθνικά κράτη αδυνατούν να χαράξουν αυτόνομες οικονομικές πολιτικές, εξαρτώνται από χρηματοοικονομικούς κολοσσούς και δεν έχουν τον εποπτικό έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επίσης τα κράτη συμμετέχουν σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, με σκοπό την αμοιβαία συνεργασία μεταξύ κρατών για την αντιμετώπιση διεθνών φαινομένων. Όμως στα πλαίσια συμμετοχής τους σε οργανισμούς οδηγούνται στην εκούσια εκχώρηση εθνικής οικονομικής κυριαρχίας, όπως η συμμετοχή στην ΕΕ ή σε διεθνείς οργανισμούς όπως WTO, IMF. Στην κατάσταση που διαμορφώνεται δημιουργούνται αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα του Δημοκρατικού πολιτεύματος. Βέβαια τα κράτη προσπαθούν να ενισχύσουν τις εθνικές οικονομίες τους, ανακαλύπτοντας νέες ή μεταλλασσόμενες μορφές του προστα-

τευτισμού και χρησιμοποιούν αμυντικά και επιθετικά μέτρα προστασίας της εγχώριας παραγωγής (εθνικής οικονομίας) έναντι πλεονασματικών εξαγωγών π.χ. επιβολή αυθαίρετων εισαγωγικών δασμών αναχαίτισης των εισαγωγών. Η έξαρση του προστατευτισμού δημιουργεί ένταση και δυσχέρειες στις σχέσεις των κρατών.

Διακρίνουμε αμφισβήτηση της θεμελιώδους αρχής του δίκαιου και ελεύθερου εμπορίου. Ο κανόνας «fair and free trade» που κυριάρχησε επί σχεδόν δύο αιώνες τείνει να ανατραπεί. Συνάπτονται συμφωνίες αυτοπεριορισμού των εξαγωγών για μείωση του εμπορικού πλεονάσματος (κυρίως στις δεκαετίες '80 και '90) και διμερείς εμπορικές συμβάσεις εκουσίου περιορισμού του εμπορίου.

Σε εξέλιξη βρίσκονται και οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2008. Τα χαρακτηριστικά της κρίσης ήταν η ταχύτατη διάδοση, η προσβολή πρώτα των αδύναμων οικονομιών και οι γεωπολιτικές συνέπειες όπως η αλλαγή στρατηγικών σχεδιασμών και ο αναπροσανατολισμός της εξωτερικής πολιτικής κρατών. Αποτελέσματα της κρίσης είναι οι επενδυτικές ανησυχίες, το ευμετάβλητο και απρόβλεπτο διεθνές περιβάλλον, η ανεργία ιδίως των νέων και η οικονομική και εισοδηματική ανισότητα χωρών και προσώπων.

Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η ανάπτυξη του εμπορίου των υπηρεσιών και η ραγδαία ανάπτυξη του διασυνοριακού εμπορίου. Οι υπηρεσίες που καταλαμβάνουν πλέον το μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου είναι οι τηλεπικοινωνίες, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές, ο τουρισμός και οι κατασκευές.

Η εμπορική πειρατεία βρίσκεται σε έξαρση και αποτελείται πρόκληση για τις εταιρείες αλλά και τα κράτη. Η κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας αφορά τα βιομηχανικά σήματα αλλά και δημιουργήματα διάνοιας.

Τα κράτη επιδεικνύουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος και τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος επιφέρουν οικονομικές επιπτώσεις. Επίσης εμφανίστηκαν και προσχηματικά μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που θέτουν εμπόδια στο διασυνοριακό εμπόριο από προσχηματικά μέτρα προστασίας (μεξικάνικος τόνος).

Διαπιστώνεται σε παγκόσμιο επίπεδο δημιουργούνται διαφορετικά επίπεδα εργασιακών συνθηκών και διαφορετικά επίπεδα προστασίας των εργαζομένων

(συνθήκες ασφάλειας και υγείας), που επιδρούν στο κόστος παραγωγής και στο τελικό προϊόν. Αυτό χαρακτηρίζεται και ως «Κοινωνικό dumping», δηλαδή νόθευση του ανταγωνισμού και παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Δημιουργούνται διασυνοριακές δομικές μεταβολές επιχειρήσεων, οι οποίες αναλύονται σε συνεργασίες μεταξύ αυτών σε διασυνοριακό επίπεδο και σε συγχωνεύσεις, εξαγορές, απορροφήσεις, διασπάσεις με διασυνοριακά αποτελέσματα.

Έχουν εμφανιστεί εμπορικοί πόλεμοι, μεταξύ εταιριών και κρατών, που περιλαμβάνουν μέτρα και αντίμετρα, ποινές ή κυρώσεις. Αποτέλεσμα είναι η κλιμάκωση με κίνδυνο θερμού πολέμου, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις όπου εμπορικοί πόλεμοι οδήγησαν σε συμβατικούς.

Το παγκόσμιο χρέος έχει διογκωθεί υπέρμετρα. Συγκεκριμένα έχει αυξηθεί από 142 τρις δολάρια το 2007, σε 199 τρις το 2014 και 253 τρις το 2020 που αντιστοιχεί στο 324% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Η διόγκωση του χρέους προκαλεί κινδύνους για δημόσια οικονομικά αλλά και τα νοικοκυριά.

Καταλυτική είναι και η εμφάνιση νέων ισχυρών παραγόντων στην παγκόσμια οικονομική σκηνή, με νέα κράτη να αναδύονται στο οικονομικό στερέωμα, όπως Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική (BRICS) και να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στο διεθνές οικονομικό γίγνεσθαι, ενώ προκαλείται μετακίνηση του κέντρου βάρους της παγκόσμιας οικονομίας.

Υπάρχει έλλειμμα κοινωνικής δικαιοσύνης μη ισόρροπη κατανομή πλούτου εγχωρίως και διεθνώς, υπέρμετρη συγκέντρωση πλούτου σε λίγα (φυσικά και νομικά) πρόσωπα και διαγενεαλογικές διακρίσεις

Συνοψίζοντας αναδεικνύεται η ανάγκη διεθνούς συνεργασίας μεταξύ κρατών για την αντιμετώπιση διεθνών φαινομένων, υφίσταται η ανάγκη εξέλιξης του ρυθμιστικού πλαισίου που ορίζεται από το GATS (General Agreement on Trade in Services), είναι κρίνεται επιτακτική και η ανάγκη προστασίας σε διεθνές επίπεδο (Trade Related Aspects of Intellectual Property), και απαιτείται η θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο. Όμως υπάρχουν και κράτη, τα οποία θέτουν ως προτεραιότητα την προστασία της εθνικής τους οικονομίας και την δυνατότητα χάραξης εθνικής πολιτικής και όχι τη διεθνή συνεργασία.

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΕ

Έπειτα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ΗΠΑ πιέζουν την Ευρώπη προκειμένου να σχηματίσουν οικονομικές και αμυντικές συνεργασίες για την ανάσχεση της εξ' ανατολών απειλής. Πρώτη προσπάθεια γίνεται με το Σχέδιο Μάρσαλ, ώστε οι ευρωπαϊκές χώρες έπρεπε να δημιουργήσουν ένα κοινό πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με αυτό, το 1948 πραγματοποιείται η σύσταση του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας. Ταυτόχρονα εκδηλώνονται και οι πρώτες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Έτσι, το διάστημα 1948-1954 λαμβάνουν μέρος μια σειρά από πρωτοβουλίες, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, η ΕΚΑΧ, η ΕΑΚ χωρίς ωστόσο ιδιαίτερα αποτελέσματα. Γι' αυτό εντείνονται οι προσπάθειες, κυρίως για την οικονομική συνεργασία και τη συγκρότηση μιας κοινής αγοράς, χωρίς εσωτερικούς και με κοινούς εξωτερικούς δασμούς.

Τον Μάρτιο του 1957 στην Ρώμη, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Δυτική Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία υπογράφουν συνθήκη και ιδρύουν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, απελευθερώνοντας την διακίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων και εκχωρώντας στην δικαιοδοσία των οργάνων της ΕΟΚ το κυρίαρχο δικαίωμα της δασμολογικής πολιτικής. Στην δεκαετία του 1960, η ΕΟΚ καθιερώνεται ως μία επιτυχημένη οικονομική ενοποίηση μεταξύ των 6 πρώτων χωρών που συμμετέχουν στον σχηματισμό της. Η Βρετανία ξεκινά το 1961 να διαπραγματεύεται την είσοδό της στην ΕΟΚ και θέτει μέσω του τότε πρωθυπουργού της, Χάρολντ Μακμίλαν, την πρώτη υποψηφιότητά της για ένταξη. Σ' αυτήν εναντιώνεται ο Γάλλος Πρόεδρος και στρατηγός, Ντε Γκωλ, ο οποίος θεωρεί ότι η Μεγάλη Βρετανία είναι ο «δούρειος ίππος» της Αμερικής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και δεν αποδέχεται τους όρους της.

Η Μεγάλη Βρετανία, η οποία είχε αρχικά επιλέξει τη μη συμμετοχή της στην ΕΟΚ, το 1966 σχηματίζει με άλλες 6 χώρες (Αυστρία, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Ελβετία και Πορτογαλία) την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΦΤΑ), προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα στις μεταξύ τους συναλλαγές βι-

ομηχανικών προϊόντων. Ο κύριος λόγος ίδρυσης της EFTA είναι να αποτελέσει την βάση έναρξης συζητήσεων με την ΕΟΚ, με σκοπό την δημιουργία ενός διευρυμένου Ευρωπαϊκού σχήματος οικονομικής συνεργασίας, μία Ευρωπαϊκή ζώνη ελεύθερου εμπορίου. Το 1967, η Μεγάλη Βρετανία βρίσκεται σε μεγάλη οικονομική δυσκολία, και με τους Εργατικούς στην εξουσία καταθέτει δεύτερη φορά υποψηφίότητα, την οποία και πάλι αρνείται ο Ντε Γκωλ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όλα τα μέλη της EFTA κάνουν προσπάθειες συνεργασίας ή εισόδου στην ΕΟΚ. Τελικά, το 1973 η Μεγάλη Βρετανία καταφέρνει να προστεθεί στην ΕΟΚ, μαζί με την Ιρλανδία και την Δανία.

Η είσοδος της Μεγάλης Βρετανίας στην ΕΟΚ δεν ήταν αποτέλεσμα δημοψηφίσματος, αλλά απόφαση του Βρετανικού Κοινοβουλίου. Υπουργός της κυβέρνησης Χηθ ήταν η Μάργκαρετ Θάτσερ, η οποία στήριξε την είσοδο της χώρας στην ένωση. Το 1974, με την επάνοδο των Εργατικών στην εξουσία, ο Εργατικός Χάρολντ Γουίλσον αμφισβητεί του όρους εισόδου στην ΕΟΚ και ζητά την επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας. Στα πλαίσια αυτά διενεργείται και το πρώτο δημοψήφισμα για την διατήρηση της Μεγάλης Βρετανίας στην ένωση, με το 61% να ψηφίζει υπέρ. Η Μάργκαρετ Θάτσερ ανέλαβε πρωθυπουργός το 1979, και ενώ είχε στηρίξει ένθερμα την είσοδο της Μεγάλης Βρετανίας στην ΕΟΚ, στις 30 Νοεμβρίου 1979 απαιτεί έκπτωση στην συμμετοχή της Μεγάλης Βρετανίας στον κοινοτικό προϋπολογισμό και ιδιαίτερα στην Κοινή Αγροτική Πολιτική και μιλώντας σε Σύνοδο Κορυφής στο Δουβλίνο λέει την περιβόητη φράση: «Θέλω τα λεφτά μου πίσω», το οποίο και το πετυχαίνει το 1984.

Παρόλο που οι απόψεις της Θάτσερ έρχονται σε αντίθεση με τον Πρόεδρο της Κομισιόν, Ζακ Ντελόρ, η Βρετανία καταφέρνει να διαμορφώσει το κείμενο δημιουργίας μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς στην Ευρώπη των δώδεκα. Το κείμενο συμπερασμάτων αυτής της μεγάλης μεταρρύθμισης αναφέρεται ως Συμφωνία της Ρώμης. Το 1988, η Θάτσερ εναντιώνεται στην δημιουργία μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης και σε ομιλία της στην Μπρίζ του Βελγίου, δηλώνει επίσης αντίθετη στην ιδέα ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, λέγοντας: «Καταφέραμε να μεγαλώσουμε τα σύνορα της Μεγάλης Βρετανίας και τώρα δεν θα δεχτούμε να μας βάλουν νέα σύνορα με ένα υπέρ κράτος το οποίο ασκεί εξουσία από τις Βρυξέλλες».

Σταθμός για την Μεγάλη Βρετανία είναι το 1992, οπότε και υπογράφεται η Συνθήκη του Μάαστριχτ, ως δεύτερη θεμελιώδης συνθήκη της ευρωπαϊκής οικονομικής, έπειτα από την Συνθήκη της Ρώμης του 1957, με την οποία η Βρετανία καταφέρνει μία ρήτρα εξαίρεσης (opt-out), που της επιτρέπει να μείνει εκτός της Κοινωνικής Ευρωπαϊκής Χάρτας και εκτός του ενιαίου νομίσματος του ευρώ (€). Τον Ιούλιο του 1993, ο πρωθυπουργός Τζον Μέιτζορ πιέζει το Βρετανικό Κοινοβούλιο να επικυρώσει την Συνθήκη του Μάαστριχτ, απειλώντας να παραιτηθεί και έτσι καταφέρνει να αποσπάσει την επικύρωσή της. Ο Μέιτζορ, τον Ιούνιο του 1994, στην Σύνοδο Κορυφής της Κέρκυρας αντιτίθεται στον διορισμό του Βέλγου πρωθυπουργού, Ζαν Λυκ Ντεέν, στην προεδρία της Κομισιόν, με το επιχείρημα ότι είναι πολύ «φεντεραλιστής» (υπέρ της ευρωπαϊκής ομοσπονδίας).

Το 1997, την εξουσία αναλαμβάνει ο φιλοευρωπαίος Τόνι Μπλερ, με Υπουργό Οικονομικών τον Γκόρντον Μπράουν, ο οποίος είναι πολύ πιο αρνητικός απέναντι στην ευρωπαϊκή ένωση. Στις 2 Οκτωβρίου 1997, η Βρετανία κατορθώνει να βάλει μια παράγραφο εξαίρεσης μέσα στο κεφάλαιο για την Σένγκεν κατά την υπογραφή του Συμφώνου του Άμστερνταμ και έτσι δεν μπήκε ποτέ στη Συμφωνία της Σένγκεν. Το 2001, υπογράφεται το Σύμφωνο της Νίκαιας, το οποίο έχει στόχο την διεύρυνση της Ευρώπης προς την Ανατολική Ευρώπη. Η Μεγάλη Βρετανία έχει πλέον επιβάλλει το διακυβερνητικό και μη ομοσπονδιακό της όραμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 2004, ο ευρωπαϊστής Πρωθυπουργός, Τόνι Μπλερ, ανακοινώνει δημοψήφισμα για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, εξαιτίας της διαφωνίας της Γαλλίας και της Δανίας σχετικά με το κείμενο, το οποίο δεν πραγματοποιείται ποτέ. Το 2007, τα 27 πλέον μέλη της ένωσης υπογράφουν την Συνθήκη της Λισαβόνας, με την οποία η Αγγλία κατοχυρώνει το δικαίωμα της «α λα καρτ» συμμετοχής στις συνεργασίες αστυνόμευσης και δικαιοσύνης που την ενδιαφέρουν, ωστόσο όμως αρνείται να εφαρμόσει την Χάρτα θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Τον Δεκέμβριο του 2011, ο Πρωθυπουργός Ντέιβιντ Κάμερον, υπό την πίεση του συντηρητικού κόμματος, δεν αποδέχεται την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση του ευρωπαϊκού ελέγχου στον προϋπολογισμό τους και αρνείται να υπογράψει το Σύμφωνο ενισχυμένης σταθερότητας, το οποίο αυτόματα θα οδηγούσε σε οικονομικές περικοπές. Ταυτόχρονα, διεκδικεί και

δικαίωμα βέτο για να επιτρέψει στη Βρετανία να μην ελέγχεται από την ΕΕ, προκειμένου να προστατεύσει την ελκυστικότητα της βρετανικής οικονομίας. Όλα αυτά οδηγούν στην έναρξη της σταδιακής ρήξης μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το 2013, ο Κάμερον, θέλοντας να εξασφαλίσει την επανεκλογή του στις βουλευτικές εκλογές του 2015, υπόσχεται την διενέργεια δημοψηφίσματος για την παραμονή του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε περίπτωση που δεν προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις, ενώ τον Μάιο του 2014 εναντιώνεται και στην εκλογή του πρώην Πρωθυπουργού του Λουξεμβούργου, Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, ως Προέδρου της Κομισιόν, ο οποίος παρ' όλα αυτά εκλέγεται Πρόεδρος.

Το 2015, οι Συντηρητικοί κερδίζουν τις βουλευτικές εκλογές και προχωρούν στην νομοθεσία, η οποία θα διευθετεί όλες τις λεπτομέρειες για την διεξαγωγή δημοψηφίσματος, με στόχο να γίνει πριν το τέλος του 2017.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2016 ο Πρωθυπουργός Κάμερον επιτυγχάνει «ικανοποιητική συμφωνία» σε Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλλες, με την οποία δίδεται ένα ειδικό καθεστώς στο Ηνωμένο Βασίλειο, με ιδιαιτερότητες που τον συνέφεραν, πιστεύοντας ότι αυτό θα οδηγήσει τους ψηφοφόρους να μην προτιμήσουν το Brexit. Έτσι, την επόμενη μέρα ανακοινώνει την διεξαγωγή του δημοψηφίσματος στις 23 Ιουνίου 2016 και στις 15 Απριλίου ξεκινά και επίσημα η εκστρατεία και από τις δύο πλευρές, υπέρ και κατά του Brexit.

Οι Βρετανοί έχουν την ευκαιρία, μετά από το 1975, οπότε και έγινε το τελευταίο δημοψήφισμα, να αποφασίσουν οι ίδιοι την παραμονή τους ή όχι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και το αποτέλεσμα αυτή τη φορά οδηγεί στο Brexit, οι διαπραγματεύσεις του οποίου, έπειτα από σειρά διεργασιών για την ενεργοποίηση του άρθρου 50 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εθελοντική αποχώρηση, ξεκινούν στις 19 Ιουνίου 2017.

Το Ηνωμένο Βασίλειο τελικά αποχωρεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Ιανουαρίου 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Μία πολύ σημαντική παράμετρος, η οποία έχει πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των εξελίξεων στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι οι ιδιαιτερότητες της βρετανικής συνταγματικής τάξης. Οι ιδιαιτερότητες αυτές αναλύονται όπως παρακάτω:

Οι συνταγματικοί κανόνες του Ηνωμένου Βασιλείου δεν είναι κωδικοποιημένοι σε ένα ενιαίο κείμενο. Το γεγονός αυτό δίνει μεγάλη ευελιξία στο πολίτευμά, το οποίο από το 1689 έως σήμερα έχει διαμορφωθεί σε σύγχρονο κοινοβουλευτικό κράτος.

Ο αγγλικός συνταγματισμός βασίζεται σε τρεις σημαντικούς άξονες, οι οποίοι είναι: η αρχή της κυριαρχίας του κοινοβουλίου, η αρχή της εξουσίας του νόμου (*rule of law*) και οι συνθήκες του πολιτεύματος. Η εξουσία του νόμου δίνει στον νόμο υπεροχή, ανωτερότητα και κυριαρχία απέναντι στην κρατική αυθαιρεσία και ισότητα ενώπιον του νόμου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο οι δικαστικές αποφάσεις (*common law*), διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, προκειμένου να διαμορφωθεί το αγγλικό συνταγματικό δίκαιο.

Η κυριαρχία του κοινοβουλίου, πρώτα απ' όλα, σημαίνει ότι στην νομοθετική εξουσία του κοινοβουλίου δεν τίθεται κανένα απολύτως όριο και περιορισμός. Το γεγονός της καθιέρωσης της κοινοβουλευτικής εξουσίας πραγματοποιείται χρονικά πιο μπροστά από την καθιέρωση της δημοκρατικής αρχής και δεδομένου ότι δεν υπάρχει κωδικοποιημένο Σύνταγμα, δεν υπάρχει ένα όργανο, όπως για παράδειγμα η δικαστική αρχή, η οποία να εξετάζει το κατά πόσο συμβατός είναι ένας νόμος με το Σύνταγμα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ως λαϊκή κυριαρχία λογίζεται η κυριαρχία του κοινοβουλίου, δηλαδή το κοινοβούλιο είναι η πολιτική έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας. Το κοινοβούλιο, σε καμία περίπτωση, δεν έχει την δυνατότητα να δημιουργήσει δέσμευση στο μέλλον στα επόμενα κοινοβούλια βάζοντας κανόνες υπέρτατης νομοθετικής ισχύος. Οποιοσδήποτε νόμος, έστω και αν χαρακτηρίζεται συνταγματικός, έχει τυπικά την ίδια ισχύ με τους υπόλοιπους και με την συνηθισμένη νομοθετική διαδικασία, μπορεί στο μέλλον να μετατραπεί και να μεταβληθεί. Παρ' όλα αυτά, η *European Communities Act* του 1972 επηρέασε και τα δύο παραπάνω

χαρακτηριστικά, δεδομένου ότι αναγνώρισε πως όργανα που δεν ανήκουν στο Ηνωμένο Βασίλειο μπορούν να νομοθετούν και οι νόμοι αυτοί να έχουν άμεση εφαρμογή στην Βρετανία χωρίς να ορίζεται ως προϋπόθεση να μεσολαβήσει ενδιάμεσα το κοινοβούλιο. Βέβαια, στην παρούσα στιγμή και έπειτα από το Brexit, η κυριαρχία του κοινοβουλίου εξακολουθεί να διατηρείται, γιατί το ίδιο το κοινοβούλιο είναι αυτό που έδωσε την δυνατότητα να ισχύουν τα παραπάνω και να ισχύει η άμεση εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παράλληλα έχει την δυνατότητα να την ανακαλέσει. Όσο, όμως, το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ισχύς της εφαρμογής της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ήταν δυνατόν να γίνει τροποποίησή της ή κατάργησή της. Το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό δίκαιο ήταν σε υπεροχή αναγνωρίστηκε και με την απόφαση «Factortame 2» του 1998.

Μέσα από τις συνθήκες του πολιτεύματος του Ηνωμένου Βασιλείου γίνεται εφικτή η πολιτική και νομική κυριαρχία. Είναι βέβαια αντιφατικό το γεγονός ότι η πιο σημαντική αμφισβήτηση της κυριαρχίας του κοινοβουλίου αποδεικνύεται από την διεξαγωγή του δημοψηφίσματος, το οποίο θεωρείται ένας από τους βασικούς θεσμούς της άμεσης δημοκρατίας. Έτσι, λοιπόν, το δημοψήφισμα των Βρετανών για την παραμονή του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή ένωση, παρ' όλο που έχει αδιαμφισβήτητη πολιτική σημασία, θα θεωρούνταν πραγματικά δεσμευτικό μόνο στην περίπτωση που αυτό αναγνωριζόταν από έναν νόμο του κοινοβουλίου, ο οποίος και θα τον προκήρυσσε. Οπότε, το δημοψήφισμα, με αυτή την έννοια, έχει μόνο συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Οι συνθήκες του πολιτεύματος είναι μια σύνθεση κανόνων νομικού και πολιτικού χαρακτήρα, τα οποία δεν συνιστούν δίκαιο. Για την διαμόρφωση του αγγλικού συνταγματισμού λειτούργησαν καταλυτικά κάποιες βασικές συνθήκες του πολιτεύματος. Οι βασικές συνθήκες αυτές είναι τρεις και είναι οι εξής: Η πρώτη είναι αυτή η οποία περιόρισε τις εξουσίες της Μοναρχίας. Η δεύτερη είναι αυτή που μεταβίβασε στην κυβέρνηση την άσκηση της εκτελεστικής λειτουργίας, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να λογίζεται πλέον ως ένα ανεξάρτητο όργανο και όχι ως ένα απλό συμβούλιο του μονάρχη, και ταυτόχρονα ο νομοθετικός ρόλος του στέμματος γίνεται πλέον συμβολικός. Τέλος, η τρίτη είναι αυτή, η οποία αφορά την υπεροχή και την ανωτερότητα της βουλής των αντιπροσώπων σε σχέση με την βουλή

των λόρδων και επίσης εμπεριέχει την εξάρτηση της κυβέρνησης από την εμπιστοσύνη της βουλής.

Σχετικά με τα προνόμια του στέμματος, ήτοι της κυβέρνησης, το 2008 η Επιτροπή Εφέσεων της Βουλής των λόρδων με απόφασή της, έκρινε ότι τα μέτρα, τα οποία λαμβάνει η κυβέρνηση μέσω της άσκησης του προνομίου της, υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, ακόμα και στην περίπτωση που αυτά ορίζονται ως πρωτογενή νομοθεσία, παρ' όλα αυτά όμως δεν υπάγονται στον ίδιο έλεγχο, δηλαδή σε δικαστικό έλεγχο, τα μέτρα, τα οποία λαμβάνει το κοινοβούλιο εξαιτίας της κυριαρχίας του.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ BREXIT

Από την αρχή η ευρωσκεπτικιστική πλευρά των Συντηρητικών στην Βρετανία, όπως αργότερα και η καμπάνια που έλαβε χώρα υπέρ της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση (leave), για αρκετούς μήνες έδωσαν έμφαση στο ζήτημα σχετικά με την διατήρηση εφαρμογής της «αγγλικής συνταγματικής ιδιαιτερότητας», το οποίο θεωρούνταν κομβικής σημασίας επιχείρημα για την έξοδο. Για τους Βρετανούς, όμως, και για την κοινή γνώμη όλο αυτό το διάστημα παρέμενε ασαφές και θολό το ζήτημα ως προς σε τι συνίσταται αυτή η ιδιαιτερότητα. Κατά την περίοδο πριν από το δημοψήφισμα αυτό γίνεται ιδιαίτερα αισθητό και εντάσσεται πλέον σε μια προσπάθεια «τοτεμισμού», μια «μυστικοποίηση του συντάγματος» ως εκφραστή της μακράς διαδρομής και παράδοσης του Ηνωμένου Βασιλείου μέσα στους αιώνες.

Κυρίαρχο στοιχείο της «αγγλικής συνταγματικής ιδιαιτερότητας», εκτός βέβαια από το προφανές, το οποίο είναι ότι δεν υπάρχει ένα κωδικοποιημένο συνταγματικό κείμενο, είναι σαφέστατα η «κυριαρχία του κοινοβουλίου» (parliamentary sovereignty). Η κυριαρχία του κοινοβουλίου, με την παραδοσιακή μορφή της, βασίζεται σε ένα πολύ απλό κανόνα, ο οποίος είναι ο εξής: Η νομοθετική εξουσία του Κοινοβουλίου δεν εμπίπτει σε κανέναν απολύτως νομικό περιορισμό. Ο γενάρχης του αγγλικού συνταγματικού δικαίου Albert Venn Dicey έθεσε τον παραπάνω κανόνα ως εξής: «το Κοινοβούλιο, στο αγγλικό σύνταγμα, μπορεί να ψηφίσει ή να καταργήσει οποιοδήποτε νόμο».

Η ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στην άλλοτε ΕΟΚ το 1973, όπως επίσης και η επικύρωση της παραμονής του σε αυτή με το δημοψήφισμα, το οποίο διεξήχθη το 1975, με την επιλογή της παραμονής να έχει λάβει ποσοστό 67%, έθεσαν το ζήτημα που προκύπτει από την σύγκρουση της κυριαρχίας του αγγλικού Κοινοβουλίου από τη μία πλευρά και από την άλλη της υπεροχής του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό, με απλά λόγια, σήμαινε ότι η μέχρι τότε αντίληψη της έλλειψης νομικών περιορισμών στην νομοθετική εξουσία του αγγλικού κοινοβουλίου, θα ήταν πλέον δύσκολο να επιβιώσει ή και να συμβιώσει παράλληλα με την συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Καθώς εξάλλου κατά την κλασική της σύλληψη η «κυριαρχία του κοινοβουλίου» είναι διαρκής, το οποίο σημαίνει ότι κανένα κοινοβούλιο δεν έχει το δικαίωμα να δεσμεύσει τους διαδόχους του, φαινόταν ιδιαίτερα δύσκολο να μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι το Κοινοβούλιο του 1972 με την European Communities Act, την οποία και ψήφισε και σύμφωνα με αυτήν ενσωματώθηκε το δίκαιο της Ένωσης στην βρετανική έννομη τάξη, δέσμευε και εξακολουθεί να δεσμεύει τα «κοινοβούλια», τα οποία το διαδέχονται, μέχρι την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι δικαστές της Βρετανίας προσπάθησαν για χρόνια να αποφύγουν το ζήτημα. Στο τέλος, όμως, έγινε πλέον φανερό η ανάγκη να δώσουν απάντηση στην υπόθεση *Factortame*. Στην υπόθεση αυτή ο Λόρδος Bridge, τότε δικαστής της Βουλής των Λόρδων, η οποία αποτελεί ένα από τα δύο σώματα του Κοινοβουλίου, παρατήρησε ότι «δεν υπάρχει τίποτα το καινούργιο στην υπεροχή των κανόνων του ενωσιακού δικαίου στους τομείς που αυτό εφαρμόζεται...». Όμως η θέση αυτή, βασισμένη σε λογικά, λειτουργικά και συμβατικής φύσης επιχειρήματα, ακόμα και αν σε νομικό επίπεδο μπορούσε να συγκλίνει το θέμα, σε πολιτικό επίπεδο κάθε άλλο παρά μείωσε τη συζήτηση του ζητήματος που είχε προκύψει.

Οι ευρωσκεπτικιστές στην Βρετανία θεωρούν ότι θεμέλιος λίθος για την απώλεια της εθνικής κυριαρχίας του Ηνωμένου Βασιλείου είναι ο περιορισμός της κυριαρχίας του αγγλικού κοινοβουλίου. Αν γίνει, όμως, μια πιο προσεκτική ανάλυση στην θεωρία αυτή, πάνω στην οποία και βασίστηκε το κίνημα της καμπάνιας του «leave» εντοπίζονται κάποιες λογικές ανακολουθίες, αλλά και κάποιες αντιφάσεις. Καταρχήν, η «αγγλική συνταγματική ιδιαιτερότητα» τείνει έτσι και αλλιώς εδώ και χρόνια να προσαρμοσθεί στις προκλήσεις της εποχής. Η παραχώρηση εξουσιών στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία της Ουαλίας, της Σκωτίας και της

Βορείου Ιρλανδίας σαφώς και άλλαξε την εικόνα, ακόμα και αν αυτό έγινε μόνο σε πολιτικό επίπεδο, με τα αποτελέσματα να φαίνονται από την πρώτη κιόλας στιγμή της ανακοίνωσης των τελικών αποτελεσμάτων του δημοψηφίσματος. Από την άλλη πλευρά, μέσα στα πλαίσια της συμμετοχής του Ηνωμένου Βασιλείου στο Συμβούλιο της Ευρώπης, η Human Rights Act του 1998, με την οποία αποφασίστηκε η ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε μεγάλο βαθμό, στην αγγλική έννομη τάξη. Παρ' όλο που αυτή διατυπώθηκε ιδιαίτερα προσεκτικά, δημιουργεί νέες προκλήσεις για την παραδοσιακή θεώρηση του αγγλικού συνταγματικού δικαίου και ως εκ τούτου και για την κυριαρχία του κοινοβουλίου.

Έτσι, λοιπόν προκύπτει το ερώτημα για το τι είναι τελικά η «κυριαρχία του κοινοβουλίου», αλλά και ποια είναι η βάση της. Προφανώς, λοιπόν, οι έννοιες της εθνικής κυριαρχίας και της αντιπροσώπευσης είναι τα θεμέλια της. Αυτές οι δύο έννοιες εμπλέκονται μεταξύ τους, καθώς ο κύριος φορέας της εσωτερικής κυριαρχίας είναι το Κοινοβούλιο και ταυτόχρονα είναι και ο κύριος φορέας της εξωτερικής κυριαρχίας, δηλαδή της κυριαρχίας του Ηνωμένου Βασιλείου ως κράτους, στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου, λόγω της αντιπροσωπευτικότητας του κυρίαρχου μέρους του, το οποίο είναι η Βουλή των Κοινοτήτων (House of Commons).

Συνεπώς, υπάρχει μία αντίφαση σε σχέση με το γεγονός ότι η «κυριαρχία του κοινοβουλίου» είναι ο θεμέλιος λίθος του αγγλικού συντάγματος, ενώ ταυτόχρονα διενεργείται ένα δημοψήφισμα με σκοπό την επαναφορά στις συνταγματικές ρίζες. Αυτό, λοιπόν, φαίνεται οξύμωρο, από πλευράς συνταγματικής τάξης, για δύο λόγους: Αρχικά, η συνταγματική λογική του δημοψηφίσματος είναι διαφορετική από αυτή που θεμελιώνει την κυριαρχία του κοινοβουλίου. Επίσης, από την μία πλευρά το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η πατρίδα της αντιπροσωπευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, της οποίας είναι και κύρια έκφρασή της στο πλαίσιο του αγγλικού συντάγματος η υπεροχή του κυρίου αντιπροσωπευτικού θεσμού, του Κοινοβουλίου και από την άλλη πλευρά, το δημοψήφισμα είναι ένα στοιχείο άμεσης δημοκρατίας, το οποίο και θεωρείται ότι δεν μπορεί να συμβαδίζει με την παραδοσιακή αντίληψη της αγγλικής συνταγματικής τάξης. Χαρακτηριστική είναι η παρατήρηση του Vernon Bogdanor, ο οποίος είναι και καθηγητής του David Cameron στην οποία αναφέρει ότι «η κυριαρχία του κοινοβουλίου θεωρείται ευρέως ότι αποκλείει το δημοψήφισμα».

Επομένως, οι υποστηρικτές της εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση ζήτησαν από τους Βρετανούς να αποκαταστήσουν την ακεραιότητα της «κυριαρχίας του κοινοβουλίου», μέσω όμως μίας διαδικασίας, δηλαδή της διεξαγωγής δημοψηφίσματος, της οποίας η λογική είναι ακριβώς αντίθετη ως προς αυτήν την ακεραιότητα.

Παράδοξο, επίσης, φαίνεται να είναι και το γεγονός ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος δεν είναι δεσμευτικό νομικά, αλλά συμβουλευτικό. Και αυτό διότι καμία συνθήκη του πολιτεύματος δεν ορίζει ότι το Κοινοβούλιο πρέπει να ακολουθεί πάντα την άποψη, η οποία εκφράστηκε μέσω της λαϊκής ετυμηγορίας σε ένα δημοψήφισμα. Επομένως, τίθεται σοβαρό ζήτημα για την «κυριαρχία του κοινοβουλίου» εάν οφείλει να αποφασίσει υπέρ της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μόνο εξαιτίας του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος.

Με άλλα λόγια, το ζήτημα το οποίο προέκυψε, λόγω της «Αγγλικής συνταγματικής ιδιαιτερότητας» είναι το εξής: Εάν το κοινοβούλιο θεωρηθεί ότι δεσμεύεται από το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, αυτό σημαίνει ότι προχωρά σε μια οιοσδήποτε απέκδυση της κυριαρχίας του κοινοβουλίου, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η επαναφορά της κυριαρχίας του στην διαρκή και απόλυτη της μορφή έπειτα από την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην περίπτωση, όμως που το κοινοβούλιο, βασιζόμενο στην πλήρη μορφή της κυριαρχίας του, η οποία θεωρείται εσωτερική κυριαρχία, αποφασίσει να μην λάβει υπόψη του το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και θεωρήσει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα έπρεπε να παραμείνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τότε προβαίνει στην απόλυτη έκφραση της «κυριαρχίας του κοινοβουλίου» (parliamentary sovereignty) αποφασίζοντας βέβαια, ότι ταυτόχρονα το ίδιο τίθεται σε ένα διαρκή περιορισμό στα πλαίσια της παραμονής και συμμετοχής του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στις 29 Μαρτίου 2017 το Ηνωμένο Βασίλειο ανακοινώνει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την αποχώρησή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ενεργοποιεί επίσημα το άρθρο 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Μια σειρά, όμως, πολιτικών εξελίξεων στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες οφείλονται στο Brexit, καθυστερούν την έναρξη των διαπραγματεύσεων του Άρθρου 50 ΣΕΕ μεταξύ Η-

νωμένου Βασιλείου και Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες και ξεκινούν στις 19 Ιουλίου 2017. Η κύρωση της Συμφωνίας Αποχώρησης, όμως, από το κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου αποδείχθηκε δύσκολη. Έτσι, δεδομένων όλων των ιδιαιτεροτήτων που ισχύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες και αναλύθηκαν παραπάνω, και έπειτα από μια σειρά διαπραγματεύσεων των κυβερνήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου με την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και με το Κοινοβούλιο, η Συμφωνία Αποχώρησης κυρώθηκε από το Βρετανικό κοινοβούλιο στις 23 Ιανουαρίου 2020, έπειτα δηλαδή από δύομιση σχεδόν χρόνια.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΡΟΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ

Οι όροι της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση περιγράφονται στην υπ' αριθμ. 2019/C 384 I/01 από 12-11-2019 «Συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας».

Σκοπός αυτής είναι η πραγματοποίηση της αποχώρησης με ευταξία, εντός πλαισίου δικαίου, το οποίο θα διασφαλίσει την ομαλότητα, στη περίοδο που η ενωσιακή νομοθεσία και η ισχύς των Συνθηκών θα παύσει να δεσμεύει το Ηνωμένο Βασίλειο.

Υπό αυτό το πρίσμα, η συμφωνία περιλαμβάνει:

Κοινές διατάξεις, οι οποίες θεσπίζουν τις συνήθεις νομικές ρήτρες που είναι αναγκαίες για την ορθή κατανόηση και λειτουργία των από κοινού συμφωνηθέντων. Καθορίζονται με σαφήνεια, η ερμηνεία των ορισμών (π.χ. δίκαιο τα Ένωσης, πολίτης της Ένωσης, υπήκοος του Ηνωμένου Βασιλείου κτλ) που χρησιμοποιούνται, το πεδίο της εδαφικής εφαρμογής, οι μέθοδοι και οι αρχές που διέπουν την υλοποίηση της συμφωνίας, και γίνεται ιδιαίτερη μνεία στη «καλή πίστη» (άρθρο 5) που επιβάλλεται οι δύο πλευρές να επιδείξουν, προκειμένου σε πλαίσιο αμοιβαιότητας και αλληλοσεβασμού να επιλυθούν οποιοσδήποτε τυχόν διαφορές ανακύψουν. Επιπλέον, καθίσταται σαφές ότι, η εφαρμογή της συμφωνίας περιλαμβάνει, όπου αυτό είναι απαραίτητο, και τις σχετικές διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας, ώστε η αναφορά στο δίκαιο της Ένωσης να αποτελέσει τη βάση για τυχόν διευκρινήσεις που θα χρειαστεί να παρασχεθούν και να υλοποιηθούν.

Τα δικαιώματα των πολιτών, όπου, σύμφωνα με τις διατάξεις της συμφωνίας, διασφαλίζεται η δυνατότητα επιλογής όσων υπηκόων του Ηνωμένου Βασιλείου ζουν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αντιστρόφως, των πολιτών της Ε.Ε. που διαβιούν στο Η.Β., του τόπου διαμονής και προσφοράς τους. Πλέον τούτου, προβλέπεται και η δυνατότητα υπηκόων τρίτων Χωρών, πολιτών με καθε-

στώς διεθνούς προστασίας (πρόσφυγες) και ανιθαγενών να τακτοποιήσουν τα έγγραφα διαμονής τους, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

Τα ζητήματα διαχωρισμού, όπου τίθενται οι όροι που διασφαλίζουν μία ομαλή εκκαθάριση των υφιστάμενων διευθετήσεων, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για μια εύτακτη αποχώρηση. Στο αυτό το Μέρος της συνθήκης (III), ανάμεσα σε όλα όσα πραγματεύεται, προβλέπει ότι θα συνεχιστεί η πορεία των εμπορευμάτων, τα οποία θα έχουν διατεθεί στην αγορά πριν από την ημερομηνία λήξης της μεταβατικής περιόδου έως και τον προορισμό τους, ακόμη και αν αυτά φθάσουν μετά τη λήξη αυτής, ρυθμίζεται η προστασία των υφιστάμενων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένου και των γεωγραφικών ενδείξεων, προβλέπεται η διαδικασία εκκαθάρισης των εν εξελίξει διεθνών ποινικών υποθέσεων, οι οποίες πραγματοποιούνται στα πλαίσια συνεργασιών των Χωρών, είτε σε αστυνομικό είτε σε δικαστικό επίπεδο, διευθετείται ο τρόπος επικοινωνίας των Χωρών για συνεργασίες σε διοικητικό επίπεδο, ρυθμίζεται η χρήση των δεδομένων και πληροφοριών που έχουν ανταλλαχθεί πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, και τέλος προβλέπονται ρυθμίσεις σχετικές με την λειτουργικότητα της Ευρατόμ.

Μία μεταβατική περίοδο, προκειμένου οι δημόσιοι φορείς, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και να τακτοποιήσουν τις υποχρεώσεις τους. Κατά το χρονικό διάστημα αυτό, το Ηνωμένο Βασίλειο θα αντιμετωπίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως κράτος μέλος, χωρίς όμως να έχει δικαίωμα συμμετοχής στα θεσμικά όργανα και τις δομές διακυβέρνησης αυτής.

Τον δημοσιονομικό διακανονισμό, σύμφωνα με τον οποίο, και το Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλουν να εκπληρώσουν όλες τις οικονομικές υποχρεώσεις που ανέλαβαν πριν την λήξη της μεταβατικής περιόδου, διασφαλίζοντας την ομαλή οικονομική μετάβαση των δύο μερών της συμφωνίας, σε μία χρονική συγκυρία όπου η οικονομική αστάθεια φαντάζει ομαλότητα.

Τη γενική διαχειριστική δομή της συμφωνίας αποχώρησης, όπου διευθετείται ο τρόπος διαχείρισης και εφαρμογής της συμφωνίας, αλλά και επιβολής αυτής σε περίπτωση που χρειαστεί, με το δυνατό καταλληλότερο και αποτελεσμα-

τικότερο τρόπο. Σε αυτό το μέρος, καθορίζεται και ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών.

Ειδικές ρυθμίσεις για τη νήσο της Ιρλανδίας, όπου μέσω μίας νομικά λειτουργικής λύσης διασφαλίζεται και προστατεύεται η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οικονομία της νήσου και η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής (Μπέλφαστ) σε όλες τις διαστάσεις της.

Ένα πρωτόκολλο σχετικά με τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων στην Κύπρο, όπου τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των εργαζομένων σε αυτές τις βάσεις διασφαλίζονται και προστατεύονται, ακόμη και έπειτα από την οριστική έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένα πρωτόκολλο σχετικά με το Γιβραλτάρ, το οποίο αφορά τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων διοικητικών αρχών της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου σε διάφορους τομείς πολιτικής και ιδιαίτερα ως προς τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών σύμφωνα με τη παρούσα συμφωνία.

Εμβαθύνοντας περαιτέρω στο κείμενο της συμφωνίας, κρίνεται απαραίτητη η αναφορά στο Προοίμιο αυτής. Αποτελείται από δέκα έξι (16) παραγράφους, στις οποίες γίνεται ξεκάθαρο το πνεύμα που διέπει τη συμφωνία, ο σκοπός αυτής και η ανάγκη εφαρμογής της στο ακέραιο. Κατά τον τρόπο αυτό, τονίζεται ότι και η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο από κοινού, στα πλαίσια ευταξίας και συνεργασίας εκπόνησαν την παρούσα συμφωνία έχοντας ως γνώμονα όχι μόνο το συμφέρον των δύο μερών, ως γενικότερες οντότητες, αλλά και το δίκαιο και συμφέρον των πολιτών και των ιδιωτικών πρωτοβουλιών που δρουν εντός αυτών. Ο στόχος της συμφωνίας, προς αποφυγή οποιασδήποτε παρερμηνείας και προς εδραίωση του πνεύματος αυτής, τονίζεται και στο προοίμιο: «... ο στόχος της παρούσας συμφωνίας είναι να διασφαλίσει την εύτακτη αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση και την Ευρατόμ». Εν κατακλείδι, περιγράφεται και αιτιολογείται εσωτερικά η αναγκαιότητα της τήρησης των συμφωνηθέντων και από τις δύο πλευρές, χάριν της ευταξίας και ομαλής εξόδου του μέλους από την Ένωση, προκειμένου να απορροφηθούν τυχόν κραδασμοί σε όλα τα επίπεδα.

Συνεχίζοντας στο κύριο κείμενο της Συμφωνίας, είναι απαραίτητο να αναλυθούν ορισμένα σημεία, ώστε να γίνει πλήρως αντιληπτό το πνεύμα αυτής αλλά και

ο τρόπος διευθέτησης ουσιαστών θεμάτων, τα οποία επιφέρουν και σημαντικές επιπτώσεις στη διαβίωση των πολιτών που δραστηριοποιούνται στα δύο μέρη, ήτοι περίπου τρία (3) εκατομμύρια πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και περίπου ένα (1) εκατομμύριο πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου.

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Εντός του κειμένου αναφέρεται ρητά η απαίτηση της νομικής ισοδυναμίας των διατάξεων της Συμφωνίας και στα κράτη μέλη της Ένωσης αλλά και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Θα πρέπει, δηλαδή, και στα δύο συμβαλλόμενα μέρη οι έννομες συνέπειες που παράγονται από τη παρούσα συμφωνία να είναι ίδιες και άμεσες. Ίδιες, ώστε να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των εμπλεκομένων και άμεσες, ώστε ο καθένας να μπορεί να επικαλείται την συμφωνία απευθείας και ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, χωρίς να χρειάζεται νομική στήριξη από έτερο νομικό θέσπισμα. Σημαντικό ρόλο στην τήρηση και την ερμηνεία των διατάξεων της παρούσας συμφωνίας έχει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το οποίο με την εκδοθείσα νομολογία του, μέχρι και τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, δεσμεύει τα δύο μέρη να ακολουθούν με συνέπεια τις κατευθυντήριες αποφάσεις αυτού. Αλλά ακόμη και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου προβλέπεται ότι, τα Δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου θα λαμβάνουν δεόντως υπόψη τη νομολογία του ΔΕΕ.

Επιπροσθέτως, καθίσταται υποχρεωτική η χρήση των γενικών ερμηνευτικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου ερμηνευτούν τυχόν διαφωνίες σχετικά με την υλοποίηση της Συμφωνίας. Για το σκοπό αυτό, προβλέπεται το Ηνωμένο Βασίλειο να εξουσιοδοτήσει ειδικά τις δικαστικές και διοικητικές αρχές του, ώστε η τήρηση της συνεπούς ερμηνείας των διατάξεων να διασφαλιστεί και να εξασφαλιστεί μέσω του πρωτογενούς εθνικού δικαίου.

Διευκρινίζοντας ακόμη περισσότερο το περιεχόμενο του δικαίου της Ένωσης, στην ενότητα αυτή προβλέπεται ότι αυτό διαμορφώνεται και ισχύει όπως θα καταλήξει μέχρι την τελευταία ημέρα της μεταβατικής περιόδου. Στο σημείο αυτό εισάγονται και κάποιες εξαιρέσεις, οι οποίες ορθολογικά δεν υπάγονται στην εν

λόγω περίοδο και προστατεύουν τα δικαιώματα του Ηνωμένου Βασιλείου (π.χ. διατάξεις δημοσιονομικού χαρακτήρα).

Τέλος, προβλέπεται ότι κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, η πρόσβαση του Ηνωμένου Βασιλείου στις βάσεις δεδομένων και τα δίκτυα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα πρέπει να είναι πλέον δυνατή, εκτός και αν υπάρχει κάποια ρητή διαφορετική πρόβλεψη.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αυτό της επιλογής του κάθε πολίτη κράτους μέλους για τον τόπο διαμονής, εργασίας και σπουδών του. Με τη συμφωνία αποχώρησης διασφαλίζεται αυτό το δικαίωμα, ακόμη και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, εφόσον η επιλογή έλαβε χώρα προ της λήξης. Οι διατάξεις αυτές αφορούν τους πολίτες του Ηνωμένου Βασιλείου που διαμένουν σε κάποια από τις 27 Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, αναλογικά, τους πολίτες της ΕΕ που διαμένουν στο ΗΒ, υπό την προϋπόθεση ότι η διαμονή λαμβάνει χώρα σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία για την ελεύθερη κυκλοφορία.

Επιπλέον, το δικαίωμα της μελλοντικής επανένωσης προστατεύεται για τα μέλη των οικογενειών, τα οποία στη παρούσα χρονική στιγμή δεν διαβιούν εντός του ίδιου κράτους με τον πολίτη της Ένωσης ή του ΗΒ.

Τα τέκνα πολιτών των δύο μερών της Συμφωνίας, ανεξάρτητα αν γεννήθηκαν πριν ή μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, και ανεξάρτητα εάν γεννήθηκαν εντός ή εκτός πλαισίου εφαρμογής αυτής, θα προστατεύονται.

Αναφορικά με την κοινωνική ασφάλιση, προβλέπεται η προστασία όλων των πολιτών που θα βρίσκονται σε αυτή την κατάσταση κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, όπως επίσης και των μελών της οικογενείας τους, αλλά και των κληρονόμων αυτών. Οι πολίτες αυτοί θα διατηρούν το δικαίωμά τους σε υγειονομική περίθαλψη, σύνταξη και λοιπές παροχές κοινωνικής ασφάλισης, και σε περίπτωση που δικαιούνται παροχή σε χρήμα από ένα κράτος, θα εξακολουθήσουν να τη λαμβάνουν ακόμη και αν ζουν σε άλλο κράτος. Οι διατάξεις της συμφωνίας αποχώρησης που αφορούν την κοινωνική ασφάλιση θα ορίζουν τα δικαιώματα των

πολιτών της ΕΕ και των υπηκόων του Ηνωμένου Βασιλείου σε διασυνοριακές κοινωνικοασφαλιστικές υποθέσεις. Οι διατάξεις αυτές μπορούν να επεκταθούν για να καλύψουν «τριγωνικές» κοινωνικοασφαλιστικές υποθέσεις, στις οποίες θα εμπλέκονται ένα κράτος μέλος (ή περισσότερα κράτη μέλη), το Ηνωμένο Βασίλειο και ένα κράτος της ΕΖΕΣ (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία και Ελβετία). Με τον τρόπο αυτόν θα καταστεί δυνατή η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ, των υπηκόων του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και των πολιτών κρατών της ΕΖΕΣ που θα εμπλέκονται σε τέτοιους είδους τριγωνικές υποθέσεις.

Τέλος, να αναφερθεί ότι το κείμενο της συμφωνίας αποχώρησης αναλύει όλα τα δικαιώματα των πολιτών, ώστε να μπορούν να το επικαλούνται ευθέως οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώπιον των δικαστηρίων του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά και πολίτες που φέρουν την υπηκοότητα του Ηνωμένου Βασιλείου ενώπιον των δικαστηρίων των όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διατάξεις εθνικού δικαίου που δεν συνάδουν με τις διατάξεις της συμφωνίας αποχώρησης δεν μπορούν να εφαρμοστούν. Έτσι, τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου θα μπορούν να καταφύγουν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έκδοση σχετικών προδικαστικών αποφάσεων σχετικά με την ερμηνεία της συμφωνίας αποχώρησης έως και οκτώ (8) έτη έπειτα από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τις οδηγίες, η συμφωνία αποχώρησης επιδιώκει, όπου αυτό είναι επιβεβλημένο, να διασφαλίσει ότι η αποχώρηση θα γίνεται με εύτακτο τρόπο, καθορίζοντας τις απαραίτητες λεπτομέρειες για την εκκαθάριση των εν εξελίξει διαδικασιών και διευθετήσεων σε σειρά τομέων πολιτικής, όπως για παράδειγμα σχετικά με τα εμπορεύματα που θα έχουν διατεθεί στην αγορά, τις διακινήσεις των εμπορευμάτων από τελωνειακή άποψη, την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και τις γεωγραφικές ενδείξεις να εξακολουθούν να προστατεύονται στο Ηνωμένο Βασίλειο, την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, την δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τις δικαστικές διαδικασίες μεταξύ εταιρειών μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, την χρήση των δεδομένων και των πληροφοριών που ανταλλάχθηκαν πριν από τη λή-

ξη της μεταβατικής περιόδου, τις δημόσιες συμβάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη, τις δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες της Ένωσης, την λειτουργία των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης και οτιδήποτε άλλο κρίθηκε απαραίτητο.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η μεταβατική περίοδος είναι προσδιορισμένη και περιορισμένη χρονικά. Ξεκινά την 1η Φεβρουαρίου 2020. Προς το παρόν, η μεταβατική περίοδος προβλέπεται να λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Οι ακριβείς όροι της μεταβατικής περιόδου καθορίζονται στο τέταρτο μέρος της συμφωνίας αποχώρησης. Υπάρχει η δυνατότητα να παραταθεί μία μόνο φορά κατά ένα έως δύο έτη το μέγιστο. Η ανάλυση της περιόδου αυτής θα ακολουθήσει στο επόμενο κεφάλαιο.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Η συμφωνία αποχώρησης ορίζει την παύση της συμμετοχής του Ηνωμένου Βασιλείου σε όλα τα όργανα και τους οργανισμούς που έχουν ιδρυθεί με τις Συνθήκες και τη συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου στα ταμεία. Ο δημοσιονομικός διακανονισμός που επιτεύχθηκε καλύπτει τις αλλαγές που επιφέρει η παύση αυτή και εκκαθαρίζει τους λογαριασμούς. Ακολουθήθηκε μία δίκαιη μεθοδολογία, προκειμένου να υπολογιστούν οι υποχρεώσεις, που προκύπτουν με την αποχώρηση, βασιζόμενη σε συγκεκριμένες αρχές και συγκεκριμένα, κανένα κράτος μέλος δεν θα πρέπει να πληρώσει περισσότερα ή να λάβει λιγότερα λόγω της αποχώρησης, το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να καταβάλει το μερίδιό του από τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει ως μέλος και τέλος, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα πρέπει να καταβάλλει αυξημένο ποσό, αλλά αυτό που προβλέπεται βάση των συμφωνιών, και επίσης στο ίδιο χρόνο και όχι πιο νωρίς, σε σχέση με το αν είχε παραμείνει ως κράτος μέλος της Ένωσης.

Ο δημοσιονομικός κανονισμός αφορά περισσότερο την μεθοδολογία υπολογισμού των υποχρεώσεων, τον τρόπο και τον χρόνο με τον οποίο αυτές θα καταβληθούν. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε θεωρήθηκε αντικειμενική με αποτέλεσμα να επιτρέπει την τήρηση όλων των κοινών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί σε σχέση με τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αφορά, επίσης, τα δάνεια που χορηγήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις εκκρεμείς αναλήψεις υποχρεώσεων των καταπιστευματικών ταμείων της και της διευκόλυνσης στήριξης της Τουρκίας για τους πρόσφυγες. Το κεφάλαιο, το οποίο έχει καταβάλει το Ηνωμένο Βασίλειο στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα επιστραφεί στην Τράπεζα της Αγγλίας και η Τράπεζα της Αγγλίας θα παύσει να είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Τέλος, με τον δημοσιονομικό κανονισμό επιλύονται ζητήματα, όπως αυτά σχετικά με τα προγράμματα του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (2014-2020), τα οποία θα χρηματοδοτηθούν όπως προβλέπεται. Έτσι, βεβαιώνεται στους δικαιούχους των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι θα συνεχίσουν να επωφελούνται από αυτά μέχρι την περάτωσή τους, αλλά δεν θα έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτικά μέσα που εγκρίνονται μετά την αποχώρηση.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο έχτισαν την συμφωνία αποχώρησης με τους ίδιους όρους που ισχύουν στο δίκαιο της Ένωσης και συμφώνησαν ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) είναι ο τελικός κριτής για ζητήματα δικαίου που θα προκύψουν. Έτσι διασφαλίζεται ότι το δίκαιο της Ένωσης εφαρμόζεται με συνεπή τρόπο και τα σημαντικά μέρη της συμφωνίας αποχώρησης θεμελιώνονται από αυτό.

Στην περίπτωση που υπάρξει διαφορά σχετικά με την ερμηνεία της συμφωνίας αποχώρησης, η διαδικασία προβλέπει αρχικά την διεξαγωγή πολιτικής διαβούλευσης στο πλαίσιο μικτής επιτροπής. Εάν δεν βρεθεί λύση, η διαφορά παραπέμπεται σε δεσμευτική διαιτησία. Αν η διαφορά εμπίπτει στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το διαιτητικό όργανο υποχρεούται να παραπέμψει το ζήτημα στο ΔΕΕ για την έκδοση δεσμευτικής απόφασης.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑ/ΒΟΡΕΙΑ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Η συμφωνία αποχώρησης περιλαμβάνει κανονισμούς και οδηγίες σχετικά με το αν θα παραμείνει η Βόρεια Ιρλανδία στην ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα εμπορεύματά της, αν παραμένει τμήμα του τελωνειακού εδάφους του

Ηνωμένου Βασιλείου, τους τελωνειακούς δασμούς, αν θα επωφελείται από μελλοντικές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών του Ηνωμένου Βασιλείου, ορίζει την φορολογική και τελωνειακή υπηρεσία που θα έχει την ευθύνη για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τον ΦΠΑ και δημιουργεί τον μηχανισμό «συγκατάθεσης».

Ο μηχανισμός συγκατάθεσης διαπραγματεύεται όλα τα ουσιαστικά ζητήματα για την κανονιστική ευθυγράμμιση, όσον αφορά τα κάθε είδους εμπορεύματα και την λειτουργία των τελωνίων, την κοινή αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας και τις κρατικές ενισχύσεις. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι τέσσερα έτη μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, η Συνέλευση θα μπορεί να δώσει τη συγκατάθεσή της για τη συνέχιση της εφαρμογής όλων των σχετικών διατάξεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να αποφασίσει την κατάργηση της εφαρμογής τους. Στην περίπτωση αυτή, το πρωτόκολλο παύει δύο χρόνια αργότερα. Επίσης, ανά τετραετία, η Συνέλευση δύναται να αποφασίζει για τη συνέχιση της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης. Σε περίπτωση που κατά την ψηφοφορία της Συνέλευσης συγκεντρωθεί διακοινοτική στήριξη για τη συνέχισή της, η επόμενη ψηφοφορία μπορεί να γίνει αποκλειστικά έπειτα από 8 χρόνια.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν δεσμευτεί, με κοινή δήλωση το 2018, να θεσπίσουν κατάλληλες ρυθμίσεις για τις Περιοχές Κυρίαρχων Βάσεων (ΠΚΒ), «με βασική προϋπόθεση την προστασία των συμφερόντων των Κυπρίων πολιτών, οι οποίοι διαμένουν και εργάζονται στις Περιοχές Κυρίαρχων Βάσεων έπειτα από την αποχώρηση». Έτσι, δημιούργησαν το σχετικό πρωτοκόλλου μέσα στη συμφωνία αποχώρησης. Βασική αρχή του πρωτοκόλλου είναι η διασφάλιση της συνέχισης της εφαρμογής, στις Περιοχές Κυρίαρχων Βάσεων (ΠΚΒ), του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς, οι οποίοι ορίζονται στο πρωτόκολλο 3 της Πράξης Προσχώρησης της Κύπρου, χωρίς να θίγονται ή να χάνονται δικαιώματα ιδίως των Κύπριων πολιτών που ζουν και εργάζονται στις περιοχές των ΠΚΒ. Επίσης, δίνει αρμοδιότητες στην Κυπριακή Δημοκρατία για την εφαρμογή και την επιβολή του δικαίου της Ένωσης στους περισσότερους από τους

τομείς, με εξαίρεση την ασφάλεια και τις στρατιωτικές υποθέσεις. Τέλος, προβλέπει την συγκρότηση ειδικής επιτροπής για την επίβλεψη της εφαρμογής του πρωτοκόλλου.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει οδηγίες το 2017 προκειμένου «καμία συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου δεν θα εφαρμόζεται στο έδαφος του Γιβραλτάρ χωρίς συμφωνία μεταξύ του Βασιλείου της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.»

Έπειτα από διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισπανίας και Ηνωμένου Βασιλείου συμφωνήθηκε το σχετικό πρωτόκολλο που αφορά αυτές τις διμερείς ρυθμίσεις και γίνεται μέρος της συμφωνίας αποχώρησης. Αποτελεί δέσμη διμερών μνημονίων συμφωνίας μεταξύ της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με το Γιβραλτάρ. Αφορά διμερή συνεργασία όσον αφορά τους τομείς για τα δικαιώματα των πολιτών, για τα προϊόντα καπνού, αλλά και άλλα προϊόντα, για το περιβάλλον, σχετικά με ζητήματα αστυνομικών και τελωνειακών θεμάτων. Αφορά, επίσης, και διμερή συμφωνία όσον αφορά την φορολογία και την προστασία των οικονομικών συμφερόντων. Τέλος, και σε αυτή την περίπτωση προβλέπεται η συγκρότηση ειδικής επιτροπής με στόχο την επίβλεψη της εφαρμογής του πρωτοκόλλου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η συμφωνία αποχώρησης συνοδεύεται από την Πολιτική Διακήρυξη, η οποία καθορίζει το πλαίσιο για τη μελλοντική σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η διακήρυξη καθορίζει τις λεπτομέρειες και τις παραμέτρους για την εταιρική σχέση, η οποία θα περιλαμβάνει το εμπόριο και την οικονομική συνεργασία, με βασικό άξονα μια συνολική και ισορροπημένη συμφωνία που θα αφορά τις ελεύθερες συναλλαγές, την επιβολή της νομοθεσίας και την ποινική δικαιοσύνη, την εξωτερική πολιτική, την άμυνα και την ασφάλεια, αλλά και ευρύτερους τομείς συνεργασίας. Επίσης, αναφέρεται σε ίσους όρους ανταγωνισμού, προκειμένου να διασφαλίζεται μια μελλοντική σχέση με βάση τον ανοικτό και θεμιτό ανταγωνισμό.

Η λεπτομερής εικόνα των δεσμεύσεων θα εξαρτάται από τη φιλοδοξία της μελλοντικής σχέσης και θα υπολογίζεται δίνοντας βάση στην οικονομική σύνδεση του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά και τη γεωγραφική του εγγύτητα. Γι' αυτό απαιτούνται εγγυήσεις για τη διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού που θα διατηρούν τα κοινά υψηλά πρότυπα που θα ισχύουν κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου στους τομείς των κρατικών ενισχύσεων, του ανταγωνισμού, των κοινωνικών και εργασιακών προτύπων, του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής και των σχετικών φορολογικών θεμάτων, προκειμένου να αποφευχθεί η απόκτηση αθέμιτων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων των δύο πλευρών. Θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί τόσο για την εγχώρια επιβολή της νομοθεσίας όσο και για την επίλυση των διαφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ

Στις 31 Ιανουαρίου 2020 πραγματοποιήθηκε η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ξεκινά η μεταβατική περίοδος.

Η μεταβατική περίοδος είναι ορισμένη και περιορισμένη χρονικά και συμφωνήθηκε στο πλαίσιο της Συμφωνίας Αποχώρησης και μέχρι τα τωρινά δεδομένα έχει προβλεφθεί να διαρκέσει τουλάχιστον έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Μέχρι τότε, θα διατηρηθεί η υφιστάμενη κατάσταση για τους πολίτες, τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις, τους επενδυτές, τους σπουδαστές και τους ερευνητές τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Στο χρονικό διάστημα της μεταβατικής περιόδου η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο θα συνεργαστούν προκειμένου να συμφωνήσουν για μια νέα και δίκαιη εταιρική σχέση για το μέλλον, με βάση την πολιτική διακήρυξη που συμφωνήθηκε μεταξύ τους τον Οκτώβριο του 2019.

Η μεταβατική περίοδος θα έχει διάρκεια έντεκα (11) μήνες, με ημερομηνία έναρξης την 1η Φεβρουαρίου 2020 και ημερομηνία λήξης στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Η μεταβατική αυτή περίοδος μπορεί να παραταθεί μία μόνο φορά και κατά ένα έως δύο έτη το μέγιστο. Για την παράταση ή μη της μεταβατικής περιόδου προβλέπεται να αποφασίσουν σχετικά και σε συνεργασία η Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με το Ηνωμένο Βασίλειο με χρονικό περιορισμό πριν από την 1η Ιουλίου 2020.

Κατά τη μεταβατική περίοδο, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν λογίζεται πλέον ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας. Θεωρείται πλέον τρίτη χώρα και ως τρίτη χώρα, δεν θα συμμετέχει πλέον στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, από την έναρξη αυτής της περιόδου δεν θα εκπροσωπείται στα θεσμικά όργανά της, όπως για παράδειγμα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά ούτε σε οργανισμούς, υπηρεσίες ή άλλους φορείς της Ένωσης.

Παρ' όλα αυτά, συμφωνήθηκαν με το Ηνωμένο Βασίλειο τα παρακάτω.

Το σύνολο του ενωσιακού δικαίου σε όλους τους τομείς πολιτικής εξακολουθεί να εφαρμόζεται ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού, με εξαίρεση τις διατάξεις των Συνθηκών και των πράξεων, από τις οποίες δεν προκύπτει δεσμευση από το Ηνωμένο Βασίλειο πριν από την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας αποχώρησης. Αναλυτικότερα, το Ηνωμένο Βασίλειο θα θεωρείται ότι παραμένει στην τελωνειακή ένωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στην ενιαία αγορά, η οποία βασίζεται στις τέσσερις ελευθερίες (κυκλοφορία των κεφαλαίων, των εμπορευμάτων, των προσώπων και των υπηρεσιών) και όλες τις σχετικές επ' αυτού πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξακολουθούν να ισχύουν και να εφαρμόζονται ως έχουν.

Όλα τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εξακολουθούν να διαθέτουν τις εξουσίες που τους παρέχονται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνάρτηση με το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα φυσικά, αλλά και τα νομικά πρόσωπα που κατοικούν, έχουν έδρα ή είναι εγκατεστημένα στο Ηνωμένο Βασίλειο, για όσο διάστημα διαρκεί η μεταβατική περίοδος.

Το Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθεί να συμμετέχει σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να συνεισφέρει στον προϋπολογισμό της Ένωσης για την περίοδο 2014-2020.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, θα εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία επί του Ηνωμένου Βασιλείου. Αυτό ισχύει και για την ερμηνεία και την εφαρμογή της Συμφωνίας αποχώρησης, πράγμα το οποίο θεωρήθηκε πολύ σημαντικό για την διευθέτηση των λεπτομερειών της Συμφωνίας αποχώρησης και την πραγμάτωσή της.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, επίσης, συνεχίζει να εφαρμόζει τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον τομέα της δικαιοσύνης, αλλά και των εσωτερικών υποθέσεων, περιλαμβάνοντας φυσικά και το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

Το Ηνωμένο Βασίλειο θα δεσμεύεται από την Κοινή Αλιευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τους όρους των σχετικών διεθνών συμφωνιών.

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύει για το Ηνωμένο Βασίλειο κατά τη μεταβατική περίοδο και το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να εφαρμόσει τα καθεστώτα κυρώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να υποστηρίξει τις δηλώσεις και τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΑΤΟΜ

Κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, το Ηνωμένο Βασίλειο θα πρέπει να εφαρμόσει τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί, παρ' όλα αυτά, να λάβει μέτρα, τα οποία θα κρίνει ότι επιβάλλονται προκειμένου να γίνει η προετοιμασία και αργότερα η θέσπιση των δικών του νέων διεθνών ρυθμίσεων. Σε περίπτωση που οι εν λόγω συμφωνίες καλύπτουν τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας της Ένωσης, μπορούν να τεθούν σε ισχύ ή να αρχίσουν να ισχύουν κατά τη μεταβατική περίοδο, μόνον εφόσον το Ηνωμένο Βασίλειο λάβει την ρητή έγκριση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον σκοπό αυτό.

Η Ένωση γνωστοποίησε επισήμως στους διεθνείς της εταίρους την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου και τις μεταβατικές ρυθμίσεις, οι οποίες προβλέπονται στη Συμφωνία αποχώρησης, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις διεθνείς συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ρηματική διακοίνωση, την οποία ενέκρινε και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η ρηματική διακοίνωση ενημερώνει τους διεθνείς εταίρους ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετωπίζεται ως κράτος μέλος για τους σκοπούς των διεθνών συμφωνιών της Ένωσης κατά τη μεταβατική περίοδο. Μετά την υπογραφή της συμφωνίας αποχώρησης η ρηματική διακοίνωση εστάλη σε διεθνείς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών.

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Κατά το μεταβατικό στάδιο, δεν υπάρχουν περιορισμοί στις μετακινήσεις των Βρετανών πολιτών. Επίσης παραμένει το ισχύον καθεστώς σε ότι αφορά τα ταξιδιωτικά έγγραφα που πρέπει να εφοδιάζονται οι Βρετανοί και οι έλεγχοι στις συναλλαγές. Οι μετακινήσεις θα πραγματοποιούνται με διαβατήριο, το οποίο θα

αποτελεί το βασικό ταξιδιωτικό έγγραφο, και μετά το 2021, εφόσον αφορά ταξίδι αναψυχής και για μικρότερο χρονικό διάστημα των 90 ημερών.

Οι περιορισμοί που θα ισχύσουν από τον Ιανουάριο του 2021 καθώς και οι συναλλαγματικοί έλεγχοι αποτελούν μέρος των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη και αφορούν το εμπορικό σκέλος των συνομιλιών. Όταν πρόκειται να πραγματοποιηθεί παραμονή μεγάλης διάρκειας (άνω των 90 ημερών) εξετάζεται η χορήγηση ειδικής άδειας ή θεώρηση του διαβατηρίου. Ακόμη πιθανόν να απαιτείται η επιβεβαίωση του εισιτηρίου επιστροφής ή ακόμη και υποβολή στοιχείων ότι διαθέτουν χρήματα που εξασφαλίζουν την ομαλή διαμονή τους. Όσον αφορά τα διαβατήρια, από το 2021, οι Βρετανοί πολίτες πρέπει να έχουν τουλάχιστον έξι μήνες ισχύ στα διαβατήρια τους, εάν πηγαίνουν στην ΕΕ, ενώ το διαβατήριό τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 10 έτη, ακόμη και αν έχει παρέλθει χρόνος, από την 1η Ιανουαρίου 2021.

Για όσους μετακινούνται με το αυτοκίνητό τους αρκεί μόνο η άδεια οδήγησης του Ηνωμένου Βασιλείου, κατά το μεταβατικό στάδιο. Από το 2021 θα πρέπει οι Βρετανοί πολίτες να εφοδιασθούν με διεθνή άδεια οδήγησης, ενώ θα πρέπει να έχουν στην κατοχή τους και «πράσινη κάρτα» για να αποδεικνύεται και να ισχύει η ασφάλιση του αυτοκινήτου τους.

Επιπλέον κατά την μεταβατική περίοδο θα είναι σε ισχύ και η ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθένειας (EHIC), η οποία δίνει δυνατότητα υγειονομικής περίθαλψης σε υποδομές της ΕΕ σε περίπτωση ανάγκης. Από το 2021 δεν υφίσταται πρόβλεψη σε επίπεδο ΕΕ για την υγειονομική περίθαλψη πολιτών τρίτης χώρας. Πιθανόν η Βρετανία να προχωρήσει σε συμφωνίες για «αμοιβαία» υγειονομική κάλυψη με κάθε κράτος – μέλος της ΕΕ.

Αντίστοιχα οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν δυνατότητα να ταξιδεύουν, να εργάζονται και να παραμένουν στο Ηνωμένο Βασίλειο ελεύθερα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Μετά και την ολοκλήρωση της μεταβατικής περιόδου του Brexit και για όσους έχουν ζήσει στο Ηνωμένο Βασίλειο για τουλάχιστον πέντε συνεχόμενα χρόνια υποχρεούνται να υποβάλουν σχετική αίτηση μέχρι τον Ιούνιο του 2021 προκειμένου να λάβουν το δικαίωμα να παραμείνουν. Σε αντίθετη περίπτωση οι πολίτες της ΕΕ που επιθυμούν να έρθουν στο Ηνωμένο Βασίλειο για μόνιμη δια-

μονή θα εντάσσονται σε σχετικό σύστημα μετανάστευσης, υποχρεούνται να υποβάλουν αίτηση δύο φορές και να αποδεικνύουν τις ικανότητες τους προκειμένου να εγκριθεί η παραμονή τους.

ΠΑΡΑΤΑΣΗ

Στην περίπτωση που αποφασιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο, η παράταση της μεταβατικής περιόδου, θα εξακολουθούν να ισχύουν όλες οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, όμως, δεν θα συμμετέχει ως κράτος μέλος στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027, γνωστό και ως μακροπρόθεσμο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2021.

Ωστόσο, η παράταση της μεταβατικής περιόδου συνεπάγεται την χρηματοδοτική συνεισφορά του Ηνωμένου Βασιλείου στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα συνεχίσει να συμμετέχει πλήρως στην ενιαία αγορά με όλα τα οφέλη της.

Το ακριβές ποσό της εν λόγω χρηματοδοτικής συνεισφοράς θα πρέπει να αποφασιστεί από τη μεικτή επιτροπή που έχει συσταθεί για τη διακυβέρνηση της συμφωνίας αποχώρησης. Από την ημερομηνία αυτή και μετά, θα είναι επίσης σε θέση να συμμετέχει σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ιδιότητά της ως τρίτη χώρα.

ΛΗΞΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Ακόμη κι αν η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο συνάψουν μέχρι το τέλος του 2020 μια άκρως φιλόδοξη εταιρική σχέση, η οποία θα καλύπτει όλους τους τομείς που συμφωνήθηκαν στην πολιτική δήλωση, η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από το κεκτημένο, την εσωτερική αγορά και την τελωνειακή ένωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, θα δημιουργήσει αναπόφευκτα φραγμούς στο εμπόριο και στις διασυνοριακές συναλλαγές, οι οποίες δεν υπάρχουν σήμερα.

Θα προκύψουν από αυτό ευρείες και εκτεταμένες συνέπειες τόσο για τις δημόσιες διοικήσεις, όσο και για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, από την 1η Ιανουαρίου 2021, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων. Οι αλλαγές, οι οποίες θα προκύψουν είναι αναπόφευκτες και όλοι οι εμπλεκόμενοι προετοιμάζονται για τα πιθανά σενάρια, ακόμη και για απρόβλεπτες εξελίξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ – ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Στις 01 Φεβρουαρίου 2020, η Βρετανία αποχώρησε επίσημα από την ΕΕ και ενεργοποιήθηκε η μεταβατική περίοδος, η οποία θα καθορίζει τις σχέσεις της με τα κράτη – μέλη της ΕΕ μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2020, όπως συμφωνήθηκε ως ημερομηνία πλήρους αποχώρησης της.

Κατά την μεταβατική περίοδο η Βρετανία θα παραμένει ουσιαστικά, και όχι επί των τύπων, μέλος της ΕΕ – προκειμένου να συμφωνήσουν σε μια σειρά θεμάτων, όπως το εμπόριο, η ασφάλεια, η ενέργεια, οι μεταφορικές συνδέσεις, τα δικαιώματα για την αλιεία και η ροή των δεδομένων. Η συμφωνία απαιτείται να ολοκληρωθεί αρκετά νωρίτερα από την καθοριζόμενη ημερομηνία, ώστε να υπάρχει ο χρόνος που χρειάζεται για τη μετάφραση της συνθήκης στις 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ και να διασφαλιστεί η προβλεπόμενη επικύρωση από τα κοινοβούλια, πριν τα τέλη του 2020.

Αρχικά ορίστηκαν τρεις γύροι συνομιλιών προκειμένου να καθοριστεί η μελλοντική σχέση Βρετανίας – ΕΕ, οι οποίοι ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2020 χωρίς επιτυχία. Το ΗΒ απέρριψε την πιθανότητα παράτασης της μεταβατικής περιόδου μετά το Brexit πέρα από το 2020, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχθηκε την απόφαση της Βρετανίας ως οριστική και έθεσαν ως προτεραιότητα την εφαρμογή της συμφωνίας αποχώρησης και την απεμπλοκή των συνομιλιών για τις μελλοντικές επαφές των δύο πλευρών. Οι διαπραγματεύσεις έγιναν πιο περίπλοκες τον Σεπτέμβριο όταν η Βουλή των Κοινοτήτων επεξεργαζόταν νομοσχέδιο, το οποίο θέτει υπό αμφισβήτηση ορισμένες από τις δεσμεύσεις που ανέλαβε το Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο του Brexit από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Ιανουάριο του 2020. Συγκεκριμένα το βρετανικό νομοσχέδιο αναιρούσε ορισμένες από τις ρυθμίσεις της συμφωνίας σχετικά με τους τελωνειακούς ελέγχους και τις επιδοτήσεις, οι οποίες αφορούν την επαρχία της Βόρειας Ιρλανδίας. Οι ρυθμίσεις αυτές είχαν συμφωνηθεί προκειμένου να αποφευχθεί η επαναφορά συνόρων ανάμεσα στην Β. Ιρλανδία και την Δημοκρατία της Ισλανδίας και οποιοδήποτε μέλος της Ένωσης μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Η ΕΕ θεώρησε ότι το νομοσχέδιο παραβιάζει το διεθνές δίκαιο. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν τον Οκτώβριο, με

τον ένατο γύρο και πιθανόν τελευταίο λόγω των χρονικών περιορισμών (Παράρτημα «B»).

ΕΜΠΟΡΙΚΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

Στην «πολιτική διακήρυξη» για τις μελλοντικές σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ηνωμένου Βασιλείου, η ΕΕ υπόσχεται μια συμφωνία «χωρίς τελωνειακούς δασμούς, ούτε ποσοτώσεις» με τη Βρετανία. Με σκοπό να αποφύγει η Ευρωπαϊκή Ένωση, να μην δημιουργήσει το Ηνωμένο Βασίλειο, μέσα στα σύνορά του, ένα είδος “Σιγκαπούρης”, το οποίο δεν θα επιθυμούσε να εναρμονιστεί και να ακολουθήσει τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τον δημοσιονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό τομέα, απαιτεί από το Ηνωμένο Βασίλειο σχετικές “εγγυήσεις”.

Κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, το Ηνωμένο Βασίλειο θα ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που του αναλογούν στο πλαίσιο του πολυετούς προϋπολογισμού της ΕΕ (2014-2020), ο οποίος βρίσκεται σε εξέλιξη και καλύπτει και τη μεταβατική περίοδο. Με τη σειρά του, θα αναλώσει πόρους των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων και της κοινής αγροτικής πολιτικής.

Τα σημαντικά θέματα των διαπραγματεύσεων στα οποία δεν μπορούν να καταλήξουν σε συμφωνία είναι οι εγγυήσεις ισότιμων όρων για δίκαιο ανταγωνισμό, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων, η πρόβλεψη ισχυρού μηχανισμού για την επίλυση διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσματικών διορθωτικών μέτρων και συμφωνία για την αλιεία.

Οι δύο πλευρές διαφωνούν στο θέμα των εγγυήσεων για κανόνες ισότιμου ανταγωνισμού, που περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά και εργασιακά πρότυπα καθώς και κανόνες κρατικής βοήθειας. Η Βρετανία επιθυμεί να μην δεσμευτεί από κανόνες προκειμένου να χαράξει την εθνική της οικονομική πολιτική και να διατηρεί τον πλήρη έλεγχο του εγχώριων ρυθμιστικών πλαισίων και της εμπορικής πολιτικής, ενώ εκτιμά ότι η τήρηση των κανόνων της ΕΕ θα καταστήσει πιο δύσκολη την επίτευξη εμπορικών συμφωνιών με άλλες χώρες, ιδιαίτερα με τις ΗΠΑ. Επίσης η Βρετανία θέτει ως προτεραιότητα την διατήρηση του ελέγχου των κρατικών επιχειρήσεων για βρετανούς επιχειρηματίες.

Επιδίωξη της ΕΕ είναι να συμφωνηθούν οι ισχύοντες κανόνες της και να αποφύγει μια εμπορική συμφωνία με έναν μεγάλο, οικονομικά ισχυρό γείτονα χωρίς ισχυρές προβλέψεις που να διασφαλίζουν τον θεμιτό ανταγωνισμό. Επίσης η ΕΕ θέλει να αποκλείσει την περίπτωση να προσφέρει η Βρετανία προϊόντα στην ενιαία αγορά του μπλοκ σε αθέμιτα χαμηλές τιμές. Η ΕΕ επιθυμεί να επιβάλλει άμεσα μέτρα, όταν το ΗΒ παραβιάζει τη συμφωνία, όπως για παράδειγμα με την επιβολή δασμών σε προϊόντα. Επίσης η ΕΕ προωθεί «ανθεκτικούς» μηχανισμούς ελέγχων. Ο νόμος που προωθεί η Βρετανία για την εσωτερική αγορά δημιουργεί αμφιβολίες στην ΕΕ ως προς την διάθεση του ΗΒ για εναρμόνιση με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς.

Σημαντικό θέμα διαφωνίας παραμένει και ο τομέας αλιείας. Μπορεί να θεωρείται οικονομικά μικρής σημασίας, αλλά είναι σημαντικό πολιτικά για τους Βρετανούς, αλλά και για τους Γάλλους και άλλους λαούς που βιοπορίζονται από το ψάρεμα. Η Βρετανία θέλει να επανακτήσει τον πλήρη έλεγχο των αλιευτικών της υδάτων, που μέχρι τώρα εκμεταλλεύονταν ψαράδες από την Γαλλία κι άλλες χώρες και επιθυμεί να εφαρμοστεί ένα καθεστώς ανάλογο με αυτό της Νορβηγία, με την οποία η ποσόστωση αυτή είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ετήσια βάση.

Η ΕΕ θεωρεί ότι για την επίλυση του θέματος απαιτούνται συμβιβασμοί, που χαρακτηρίζονται ως αποφάσεις υψηλής πολιτικής. Έτσι προτείνεται η εκμετάλλευση αλιευτικών αποθεμάτων σε ζώνες μέχρι την θέσπιση μεταβατικών χρονικών διαστημάτων για επαναξιολόγηση των ποσοστώσεων. Η αλιεία είναι θέμα προτεραιότητας για τη Γαλλία, και θέτει σημαντικούς περιορισμούς. Επίσης η ΕΕ επιδιώκει την ένταξη του ζητήματος στο πλαίσιο μιας ευρύτερης συμφωνίας μαζί με θέματα όπως οι ενεργειακοί δεσμοί ή οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες όπου η Βρετανία έχει ασθενέστερη διαπραγματευτική δύναμη, αναλογικά με τα δικαιώματα για την αλιεία. Ακόμη διαπραγματεύεται την πρόσβαση για τα ευρωπαϊκά σκάφη, παράλληλα με την πρόσβαση στον δυναμικό χρηματοπιστωτικό κλάδο της Αγγλίας στις αγορές της ΕΕ.

Κρίσιμο για τον καθορισμό των εμπορικών – οικονομικών σχέσεων ΕΕ – Βρετανίας θεωρείται και το τελωνειακό καθεστώς της Βόρειας Ιρλανδίας. Η Β. Ιρλανδία θα εφαρμόζει τους τελωνειακούς κανονισμούς της Βρετανίας. Σε προϊόντα προερχόμενα από τρίτες χώρες, εφόσον παραμένουν στο βρετανικό έδαφος, θα

εφαρμόζονται οι βρετανικοί τελωνειακοί κανονισμοί. Στην περίπτωση που τα εμπορεύματα πρόκειται να εξαχθούν στην ΕΕ, μέσω της Βόρειας Ιρλανδίας, οι βρετανικές αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν τους τελωνειακούς κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Βόρεια Ιρλανδία, έως τον βαθμό που κρίνεται απαραίτητο, θα συνεχίζει να τηρεί και να ακολουθεί τους κανόνες της ΕΕ, όπως για παράδειγμα στους κτηνιατρικούς ελέγχους. Το κοινοβούλιο της Β. Ιρλανδίας (Στόρμοντ) θα έχει τον τελευταίο λόγο για την μακροπρόθεσμη εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στην επαρχία αυτή. Αυτός ο μηχανισμός «συναίνεσης» αφορά κυρίως τον διακανονισμό για τα εμπορεύματα και τα τελωνεία, την ενιαία αγορά ηλεκτρικού ρεύματος, τον ΦΠΑ και τις κρατικές ενισχύσεις. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι έπειτα από την λήξη της μεταβατικής περιόδου και για τα επόμενα τέσσερα χρόνια, το κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει την συνέχιση ή μη της εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου, με απλή πλειοψηφία. Στη περίπτωση που εγκρίνει την μη συνέχιση της εφαρμογής του, σε δύο χρόνια από τότε το ευρωπαϊκό δίκαιο θα παύει να εφαρμόζεται.

Στο ζήτημα της Β. Ιρλανδίας, σημαντική είναι και η τοποθέτηση των ΗΠΑ, και ιδιαίτερα μετά την εκλογή του Τζο Μπάιντεν. Θεωρούν απαραίτητη προϋπόθεση για την σύναψη διμερών εμπορικών συμφωνιών με τη Βρετανία, να μην παραβιάσει την ειρήνη και τα ανοιχτά σύνορα με την Ιρλανδία, ενώ ο Άντονι Γκάρντνερ, πρώην πρέσβης των ΗΠΑ στην ΕΕ και σύμβουλος του Μπάιντεν, επισήμανε ότι ο νέος Πρόεδρος μετά την ανάληψη των καθηκόντων του θα κάνει σαφή την υποστήριξή του στην ΕΕ και την ευρωπαϊκή ενσωμάτωση. Η Βρετανία σε συνέχεια του Brexit, υπολόγιζε σε ειδική σχέση με τις ΗΠΑ και έλπιζε σε προνομιακές εμπορικές συμφωνίες, όμως δεν είναι εύκολο να υλοποιηθεί με την νέα κυβέρνηση.

Οι δυσκολίες που προέκυψαν στις διαπραγματεύσεις δημιουργούν μεγαλύτερες πιέσεις, την παρούσα χρονική περίοδο, στη Βρετανία. Οι αντοχές της βρετανικής οικονομίας, εξαιτίας της πανδημίας του κοροναϊού έχουν μειωθεί και σε περίπτωση που γίνουν βιαστικοί χειρισμοί, σχετικά με το Brexit, υπάρχει το ενδεχόμενο να μεγαλώσει το εύρος των τομέων, οι οποίοι θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις επιδεινούμενες επιχειρηματικές συνθήκες. Οι τομείς που δέχθηκαν το μεγαλύτερο πλήγμα από την πανδημία, είναι αυτοί που εμπεριέχουν περισσότερη αν-

θρώπινη αλληλεπίδραση, όπως η φιλοξενία, οι αερομεταφορές, τα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και ο τομέας των τεχνών και της ψυχαγωγίας.

Όμως το Brexit θα δημιουργήσει εμπόδια και για εκείνους που εμπορεύονται αγαθά ή υπηρεσίες με την ΕΕ. Συγκεκριμένα θα δυσχεράνει τη λειτουργία φαρμακευτικές εταιρείες που επιδιώκουν έγκριση συμμόρφωσης στους κανονισμούς, τράπεζες ή υπηρεσίες, οι οποίες υποχρεούνται να μεταφέρουν δεδομένα από σέρβερ της ένωσης ή εισαγωγής ενδυμάτων ή αυτοκινητοβιομηχανίες, που οφείλουν να συντάξουν και να καταθέσουν δηλώσεις τελωνείων, έπειτα από δεκαετίες και για πρώτη φορά. Το παράλληλο πλήγμα του Brexit μαζί με της πανδημίας είναι αισθητό και εμφανές σε ολόκληρο τον κύκλο των επιχειρήσεων, αρχής γενομένης από το φθινόπωρο, όταν οι πολιτικές, που έχουν ως στόχο την υποστήριξη των ανέργων, ολοκληρώθηκαν και το νέο εμπορικό περιβάλλον της Βρετανία, πλέον εκτός της ΕΕ, θα ξεκινήσει να δημιουργεί προβλήματα. Συνολικά, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε διεκδικήσει μια "καθόλου περίπλοκη" συμφωνία για ελεύθερο εμπόριο, η οποία είναι ανάλογη με αυτήν που έχει ήδη συναφθεί μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιμένει από την πλευρά της ότι η Βρετανία πρέπει να εφαρμόσει πλήρως τη συμφωνία που διέπει την αποχώρησή της, όπως διαμορφώθηκε την 31η του περασμένου Ιανουαρίου, χωρίς να επαναδιαπραγματευτεί τους όρους, και τηρώντας τα πρωτόκολλα

Έτσι με την ολοκλήρωση του ένατου γύρου την 15 Οκτωβρίου 2020 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε στα παρακάτω συμπεράσματα του για τις σχέσεις ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξακολουθεί να έχει υπό την εποπτεία του το ζήτημα του Brexit. Η μεταβατική περίοδος θα λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2020 και η ΕΕ ανησυχεί ότι η πρόοδος στα βασικά ζητήματα ενδιαφέροντος για την Ένωση δεν επαρκεί ώστε να επιτευχθεί συμφωνία.

Σκοπός και μέριμνα της Ένωσης είναι να τηρήσει, όσο περισσότερο αυτό είναι εφικτό, μία στενότερη εταιρική σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο, μέσα από τις διαπραγματευτικές οδηγίες της 25ης Φεβρουαρίου 2020, αλλά και με σεβασμό στις κατευθυντήριες γραμμές και τις διακηρύξεις και τις δηλώσεις, οι οποίες έχουν συμ-

φωνηθεί σε προγενέστερο χρόνο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ιδιαίτερη σημασία σε εκείνες της 25ης Νοεμβρίου 2018, και κυρίως όσες αφορούν τους ίδιους όρους ανταγωνισμού, τη διακυβέρνηση και την αλιεία.

Θα συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις όσο διαρκεί η μεταβατική περίοδος και θα απαιτήσει από το Ηνωμένο Βασίλειο να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες ώστε να καταστεί δυνατή η επίτευξη συμφωνίας. Όσον αφορά την εσωτερική αγορά, στο σχέδιο νόμου, το οποίο κατέθεσε το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθύμισε την υποχρέωση της πλήρους και έγκαιρης εφαρμογής των όρων της συμφωνίας αποχώρησης, αλλά και των πρωτοκόλλων αυτής.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επισήμανε στα κράτη μέλη, στα θεσμικά όργανα της Ένωσης και σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να εντατικοποιήσουν τις εργασίες τους ώστε να υπάρχει εγρήγορση και ετοιμότητα προς όλες τις κατευθύνσεις και για κάθε ενδεχόμενη έκβαση, όπως για παράδειγμα την περίπτωση να μην επιτευχθεί συμφωνία. Ακόμη ανάθεσε να εξεταστούν εγκαίρως μικρής διάρκειας και μονομερή μέτρα έκτακτης ανάγκης, τα οποία θα είναι συμφέροντα προς την ΕΕ.

Η ΕΕ, σε περίπτωση που δεν ευοδωθούν οι διαπραγματεύσεις, προετοιμάζεται για μια σχέση, από την 1η Ιανουαρίου 2021, η οποία θα προσομοιάζεται στις εμπορικές σχέσεις ΕΕ - Αυστραλίας, βασισμένες στις απλές αρχές του ελεύθερου εμπορίου

Συνοψίζοντας, εάν και οι δύο πλευρές ακολουθούν τους ίδιους κανόνες, μπορούν να έχουν συναλλαγές χωρίς φραγμούς. Αλλά η Βρετανία θέλει να μπορεί να ρυθμίζει τις δικές της επιδοτήσεις στις εταιρίες ελεύθερα στο μέλλον, ενώ η ΕΕ θέλει να οριστούν κοινές αρχές. Σε κάθε άλλη περίπτωση η Βρετανία θα έχει άμεση πρόσβαση στην ενιαία αγορά του μπλοκ των 450 εκατ. ανθρώπων, δεδομένου ότι μπορεί να διαθέσει προς πώληση προϊόντα σε τεχνητά χαμηλές τιμές, γεγονός το οποίο οφείλεται στην παραγωγή αυτών των προϊόντων με χαμηλότερες προδιαγραφές.

ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

Σημαντικό μέρος των διαπραγματεύσεων αποτελεί και η μελλοντική αμυντική σχέση – συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Ηνωμένο Βασίλειο. Τόσο

η ΕΕ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν συμφέρον να συμφωνήσουν σε μια μετά το Brexit αμυντική σχέση, προκειμένου να αποτρέψουν τη Βρετανία να βγει εκτός της ευρωπαϊκής αμυντικής συνεργασίας.

Η ΕΕ δημιουργήθηκε ως οικονομική ένωση κρατών, χωρίς να αποσκοπεί αρχικά σε κάποιο είδος στρατιωτικής συμμαχίας, ενώ με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), η εδαφική υπεράσπιση της ΕΕ είχε ανατεθεί στο ΝΑΤΟ. Μετά τα γεγονότα με τις εχθροπραξίες το 1999 στο Κόσσοβο και τα συμπεράσματα που διεξήχθη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αναπτύξει την ικανότητα ανεξάρτητης δράσης έτσι ώστε να ανταποκρίνεται ανάλογα σε διεθνείς κρίσεις, χωρίς είναι δέσμια από τις αποφάσεις του ΝΑΤΟ. Έτσι, ξεκίνησαν να λαμβάνονται πρωτοβουλίες με σκοπό την αύξηση της στρατιωτικής ικανότητας της ΕΕ, με τελικό σκοπό την σύσταση ολοκληρωμένης στρατιωτικής δύναμης, προκειμένου να διασφαλίζεται η εδαφική της ακεραιότητα, ενάντια σε εξωτερικούς κινδύνους. Αποτέλεσμα ήταν η σύσταση των Μάχιμων Μονάδων Άμεσης Αντίδρασης, οι οποίες αποτελούνται από περίπου 1500 οπλίτες, οι οποίοι διαθέτουν την ικανότητα να αναπτύσσονται άμεσα σε περιόδους κρίσης. Οι αποστολές που μπορεί να αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια της Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας, περιορίζονται σε αποστολές ανθρωπιστικής βοήθειας, πρόληψης συγκρούσεων και επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης, επιχειρήσεις αφοπλισμού, στρατιωτικών συμβούλων και λοιπής στρατιωτικής βοήθειας και επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά από πολεμική σύγκρουση.

Σημαντικό σταθμό στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (ESDP) αποτέλεσε η Συμφωνία του St Malo την 4 Δεκ 1998, με πρωτοβουλία της Αγγλίας και της Γαλλίας. Με την συγκρότηση του δεύτερου πυλώνα της, η ΕΕ ανέπτυξε δομές και δυνατότητες, ενώ το 2013 συμφωνήθηκε το Άρθρο 42 της Συνθήκης της ΕΕ (Συνθήκης της Λισαβόνας). Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ υποστηρίζονται από το Στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕ, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας και το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ Ουσιαστικά, η απρόσκοπτη συνεργασία των μεγάλων δυνάμεων της Ένωσης (Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) είναι αυτή που εγγυάται την αμυντική και στρατιωτική συνεργασία.

Η συμμετοχή και η προσφορά του Ηνωμένου Βασιλείου στις δομές άμυνας της ΕΕ είναι υπολογίσιμη, ενώ παραμένει μία σημαντική Πολιτική και Στρατιωτική

Δύναμη, είναι Μόνιμο Μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, διαθέτει 150 χιλ. ενεργές ένοπλες δυνάμεις, οι αμυντικές δαπάνες ανέρχονται σε 47 δις, ενώ διαθέτει πυρηνικό οπλοστάσιο με 215 πυρηνικές κεφαλές. Για αυτούς τους λόγους αποτελεί χρήσιμο σύμμαχο σε κάθε στρατηγική αμυντική συνεργασία.

Τα περισσότερα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιθυμούν την συνεργασία με τη Βρετανία ως τρίτη χώρα στον τομέα της Ασφάλειας και της Άμυνας, μέσα στο πλαίσιο που έχει καθοριστεί στην Κοινή Διακήρυξη NATO-ΕΕ (NATO-EU Joint Declaration) τον Ιουλίου του 2018. Οι αμυντικές δυνατότητες της ΕΕ υποβαθμίζονται σημαντικά με την αποχώρηση του ΗΒ από την ΕΕ, ενώ η πλήρης απομάκρυνση θα μείωνε ακόμα περισσότερο την παγκόσμια θέση της. Η Βρετανία είναι η Πέμπτη χώρα σε συνεισφορά σε αποστολές της ΕΕ μετά την Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία και Ισπανία.

Στην Πολιτική Διακήρυξη της ΕΕ-ΗΒ της 28 Νοεμβρίου 2018 (Άρθρα 92-104) έχει συμφωνηθεί το πλαίσιο των αρχών, στο οποίο θα ορίζεται η συνεργασία των δύο πλευρών στο τομέα Ασφάλειας και Άμυνας, χωρίς να αποτελεί πολιτική ευθυγράμμιση στο θέμα της ΚΠΑΑ. Έτσι αναζητείται η δημιουργία ειδικού καθεστώτος και μία σχέση κατά περίπτωση (ad hoc), στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (FAC) και στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (PSC) όταν ανακύπτει ζήτημα, που πρέπει να συνεξετασθεί. Η Βρετανία επιθυμεί προνομιακή σχέση στο Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Άμυνα (EDF), στο οποίο υπάρχει πρόβλεψη 13 δις. ευρώ για την περίοδο 2020-2027, και με τον Ευρωπαϊκό Αμυντικό Οργανισμό (EDA). Το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Άμυνα είναι το βασικό εργαλείο που προωθεί την αμυντική συνεργασία των κρατών – μελών σε επίπεδο δυνατοτήτων και τεχνολογίας. Επίσης στην Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (Permanent Structured Cooperation-PESCO), αναζητείται φόρμα για την συμμετοχή τρίτων χωρών. Η PESCO περιλαμβάνει όλα τα μέλη της ΕΕ πλην Δανίας και Μάλτας,.

Επίσης η Βρετανία δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην στρατιωτική συνεργασία με την Γαλλία όπως καθορίστηκε στην Συμφωνία του Lancaster House της 2 Νοεμβρίου 2010 και αναβαθμίστηκε τον Ιανουάριο 2018. Η αμυντική συνεργασία Βρετανίας – Γαλλίας αναφέρεται σε τρεις τομείς, στο βιομηχανικό, στον επιχειρησιακό, και στον τομέα της πυρηνικής αποτροπής. Συνοπτικά περιλαμβάνει την Διακλαδική Εκστρατευτική Δύναμη, την Βιομηχανική Συνεργασία για σημαντικά κοινά εξο-

πλιστικά προγράμματα και την Τεχνολογική Συνεργασία στον εκσυγχρονισμό του Πυρηνικού Οπλοστασίου.

Επιπλέον η Βρετανία, εκτός από την Στρατηγική Αμυντική Συνεργασία με την Γαλλία, συμμετέχει ήδη και στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Επέμβασης (European Intervention Initiative-E2I), όπου και επιθυμεί να παραμείνει. Η πρωτοβουλία είναι εκτός δομών NATO και ΕΕ και συμμετέχουν πλέον 14 χώρες, (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία, Φιλανδία και Νορβηγία).

Ακόμη η Βρετανία επιδιώκει συμμετοχή στην πρόθεση της Γαλλίας και της Γερμανίας για δημιουργία Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ασφαλείας (European Security Council), σχετιζόμενο με τις προκλήσεις ασφαλείας της Ευρώπης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ασφαλείας πιθανόν να αποτελέσει μία νέα πανευρωπαϊκή συνεργασία και ένα πλαίσιο, όπου θα παραμείνει το ΗΒ συνδεδεμένο με την Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και ένα θεσμικό μέσο όπου θα συνεργαστούν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το ΗΒ.

Για τη Βρετανία, πρώτη προτεραιότητα, θα είναι η διαπραγμάτευση συμφωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών. Το Ηνωμένο Βασίλειο επίσης θα επιδιώξει μια διοικητική συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Αμυντική Υπηρεσία (EDA), παρόμοια με αυτή της Νορβηγίας. Η Βρετανία θα πρέπει να συμφωνήσει με την Ευρωπαϊκή Ένωση τους όρους ώστε να επιτρέπεται σε εταιρείες και οργανισμούς της να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς εντός της ΕΕ εντός του επόμενου προγραμματικού πλαισίου για την ανάλυση και την καινοτομία και του αμυντικού ταμείου. Όμως θα πρέπει ταυτόχρονα να εγγραφεί την ευθυγράμμιση της με τις αμυντικές οδηγίες της ΕΕ.

Αναφορικά με την διαστημική ασφάλεια, το ΗΒ θα προσπαθήσει να πετύχει μια συμφωνία για την πρόσβαση στη δημόσια κανονιστική υπηρεσία του Galileo και για τη συνεργασία δορυφορικής πλοήγησης, καθώς και για μια διμερή συμφωνία με το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ.

Από την μεριά της, η ΕΕ θέτει ως προτεραιότητα να αναβαθμίσει την συνεργασία των κρατών - μελών της σε στρατιωτικές επιχειρήσεις και να μειώσει τις αντιγραφές και τις απολύσεις στην ευρωπαϊκή αγορά άμυνας, ενώ είναι σε εξέλιξη

το Brexit. Προκειμένου να αναβαθμίσει την αμυντική βιομηχανική συνεργασία, η Κομισιόν ξεκίνησε μια πρόταση το 2017 με την δημιουργία ενιαίου ταμείου. Το νέο "ευρωπαϊκό αμυντικό ταμείο", θα έχει σκοπό τη χρηματοδότηση της έρευνας και την ανάπτυξη στρατιωτικών τεχνολογιών. Στόχος του ταμείου είναι να επιλυθούν προβλήματα που υποβαθμίζουν την ευρωπαϊκή αμυντική τεχνολογική και βιομηχανική βάση. Επίσης η Κομισιόν θέλει να αντιμετωπίσει την μείωση της ευρωπαϊκής ζήτησης στο τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, ενσωματώνοντας για πρώτη φορά τον αμυντικό προϋπολογισμό στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ. Η Κομισιόν, μέσω του ταμείου, στοχεύει να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να δαπανούν περισσότερα χρήματα με σύνεση και σε πλαίσιο συνεργασίας.

Η ΕΕ επεξεργάζεται αυστηρούς κανονισμούς, ώστε να καταστήσει δύσκολη τη συμμετοχή τρίτης χώρας στα επιχειρήματα του ταμείου άμυνας. Οι περιορισμοί έχουν κυρίως στόχο αμυντικές εταιρείες με έδρα στις ΗΠΑ, αλλά θα εφαρμοστούν και για τη Βρετανία μόλις αποχωρήσει από την ΕΕ.

Όσον αφορά την πιθανή συμμετοχή της Βρετανίας σε στρατιωτικές επιχειρήσεις της ΕΕ αντιμετωπίζεται θετικά. Η Βρετανία θα εκμεταλλευτεί την επιχειρησιακής της αξίας, πρωτίστως όμως θα επηρεάσει την στρατηγική πορεία της ΕΕ, τις περιφερειακές προτεραιότητες και το επίπεδο φιλοδοξίας. Το Ηνωμένο Βασίλειο επίσης θέλει να αποτρέψει να συμπίπτουν οι δραστηριότητες ΕΕ-NATO. Το Ηνωμένο Βασίλειο θα διαπραγματευτεί μια συμφωνία για να παράσχει στρατό και αμυντική τεχνολογία στην ΕΕ, όπως η στρατηγική ικανότητα αερομεταφοράς, ως αντάλλαγμα για τη θετική διαβούλευση και την ανταλλαγή πληροφοριών στα αρχικά στάδια επιχειρησιακού σχεδιασμού της ΕΕ. Το Ηνωμένο Βασίλειο συνεισφέροντας στις επιχειρήσεις της ΕΕ, θα εξαργυρώσει συμμετοχή στον επιχειρησιακό σχεδιασμό και επιρροή στη λήψη αποφάσεων.

Οι διαπραγματεύσεις για το Brexit θα πρέπει να αποφέρουν κέρδη στον τομέα της αμυντικής συνεργασίας και στις δύο πλευρές. Η Βρετανία, ακόμη και μετά το Brexit, θα είναι μία υπολογίσιμη στρατιωτική δύναμη και θα παραμείνει μια ευρωπαϊκή φιλελεύθερη δημοκρατία, με όμοια συμφέροντα στην ασφάλεια με τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η ΕΕ θα πρέπει επίσης να οργανώσουν ανταλλαγές προσωπικού, έτσι ώστε οι στρατιωτικοί και οι διπλωμάτες αξιωματούχοι της, ώστε να ανταλλάσουν απόψεις και εμπειρίες.

Οι απειλές και οι κίνδυνοι για την Ευρωπαϊκή Ασφάλεια είναι πλέον προσδιορισμένοι και επί δεκαετίες έχει διαμορφωθεί σε ΕΕ και ΗΒ μία συναντίληψη αντιμετώπισής τους, με τις στρατηγικές προτεραιότητες να βρίσκονται σε μεγάλη σύγκλιση. Ταυτόχρονα εξετάζονται και ενστάσεις, που έχουν διατυπωθεί εντός της ΕΕ, με την Κύπρο και τη Γαλλία να επισημαίνουν ότι η διάθεση του δικαιώματος επιρροής της ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας σε μία τρίτη χώρα θα δημιουργήσει προηγούμενο. Έτσι, όπως θα αποκτήσει δικαίωμα το Ηνωμένο Βασίλειο μετά από το Brexit, θα μπορούσαν να απαιτήσουν και άλλες χώρες, όπως η Τουρκία.

Αναζητούνται λοιπόν τρόποι, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις μεγάλες Ευρωπαϊκές δυνάμεις, όσο και από το Ηνωμένο Βασίλειο, για μία συνεργασία στον τομέα Άμυνας και Ασφάλειας, η οποία δεν θα είναι απόλυτα συμφωνημένη και θα εξετάζεται κατά περίπτωση με την Ένωση, και η οποία θα είναι πιο στενή, μέσω διμερών και πολυμερών εναλλακτικών πρωτοβουλιών, όπως οι προαναφερθείσες. Τελικά είναι άλλο πράγμα η Στρατηγική Αυτονομία της ΕΕ και άλλο η Στρατηγική Αυτονομία της Ευρώπης για την οποία η Βρετανία διάκειται ευνοϊκά εκτιμώντας ότι με αυτόν τον τρόπο υποστηρίζει και τα δικά της συμφέροντα.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η επιθυμία των δύο πλευρών, όπως αποτυπώνεται στη διακήρυξη αποχώρησης της Βρετανίας από την ΕΕ, είναι η επίτευξη συμφωνίας για την μελλοντική τους συνεργασία. Όμως διαπιστώνεται μια διαφοροποίηση, με την ΕΕ να επιδιώκει ενιαία συμφωνία, που θα συμπεριλαμβάνει κεφάλαια για όλα τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο προτιμά μια ξεχωριστή εμπορική συμφωνία και μεμονωμένες συμφωνίες για τα υπόλοιπα θέματα.

Επίσης οι δύο πλευρές, κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων συμφώνησαν στην μη επέκταση της μεταβατικής περιόδου, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι προσδοκίες για επίτευξη ολιστικής συμφωνίας.

Επιδίωξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ήταν η επίτευξη συμφωνίας έως τον Οκτώβριο του 2020, ώστε αυτή να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, πριν

τις 31 Δεκεμβρίου 2020 και σχέσεις Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ μετά την 1 Ιανουαρίου 2021 να ορίζονται από τις προβλέψεις της νέας συμφωνίας.

Διαπιστώνεται ότι η συνολική συμφωνία ή κάποιες επιμέρους συμφωνίες θα είναι μικτής αρμοδιότητας μεταξύ των κρατών-μελών και της ΕΕ. Έτσι απαιτείται για να τεθούν σε ισχύ, να κυρωθούν και από τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών-μελών, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι χρονικοί περιορισμοί. Σε αντίστοιχες περιπτώσεις, μικτών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες, υπάρχει η δυνατότητα προσωρινής εφαρμογής, έως ότου κυρωθούν και από τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών-μελών.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗ ΧΩΡΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εφόσον δεν ολοκληρωθεί η συμφωνία για τις μελλοντικές σχέσεις Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, υφίσταται η πιθανότητα εξόδου της Βρετανίας χωρίς Συμφωνία Αποχώρησης. Η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της προετοιμάζονταν μεθοδικά για αυτήν την περίπτωση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να συντονίσει τα κράτη – μέλη της Ένωσης, για το ενδεχόμενο αποχώρησης χωρίς Συμφωνία έχει κυκλοφορήσει 92 τεχνικά ενημερωτικά Σημειώματα και έχει δημοσιοποιήσει 6 σχετικές Ανακοινώσεις.

Συγκεκριμένα έχει προχωρήσει σε νομοθετικές πρωτοβουλίες, κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για **εκτελεστικές ή κατά εξουσιοδότηση πράξεις** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με κατεπείγοντα προσωρινά μέτρα σε κρίσιμους τομείς όπως αερομεταφορές, οδικές μεταφορές, σιδηροδρομικές μεταφορές, θεωρήσεις, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες / κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες / κεντρικά αποθετήρια αξιών, αλιεία, προϋπολογισμός της ΕΕ για το 2019/2020 (χωρίς συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου), ενεργειακή επάρκεια και κοινωνική ασφάλιση. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντόνισε με τον τρόπο αυτό τις δράσεις των κρατών-μελών της ενώ δεν συνυπογράφηκαν από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Συμπληρωματικά έχει αναλάβει σειρά νομοθετικών, εκτελεστικών, τεχνικών και διοικητικών μέτρων σε κοινοτικό επίπεδο και έχει προετοιμάσει τα 27 κράτη-

μέλη της να διαμορφώσουν εθνικά μέτρα για το σενάριο μη συμφωνίας, προσωρινής και έκτακτης μορφής, σε θέματα εθνικής.

Στην περίπτωση αυτή, οι εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ αναμένεται να διεξάγονται με τους κανόνες του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), χωρίς ευνοϊκούς όρους και θα υποβάλλονται σε προβλεπόμενους δασμούς, σε ποσοστώσεις και σε εμπορικούς περιορισμούς. Ακόμη, υποβαθμίζεται η δυνατότητα συνεργασίας σε σημαντικούς τομείς, όπως οι μεταφορές, η ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών, η αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αποχώρηση μέλους από Διεθνή ή Περιφερειακό Οργανισμό, πραγματοποιείται με βάση τις προβλέψεις και τις συνθήκες που διαμορφώνει το νομικό καθεστώς των διεθνών οργανισμών όπως έχει διαμορφωθεί στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο, αλλά και τις προβλεπόμενες διαδικασίες από την εκάστοτε ιδρυτική συνθήκη του οργανισμού. Στην πρακτική εφαρμογή ως προς την λήξη της ιδιότητας του μέλους, διαπιστώνονται συγκεκριμένες περιπτώσεις αποχώρησης, και συγκεκριμένα αποβολή μέλους από τον οργανισμό, εκούσια αποχώρηση μέλους, αποχώρηση λόγω απώλειας της διεθνούς προσωπικότητας, μερική αποχώρηση και τέλος διάλυση του οργανισμού. Η αποχώρηση της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκε με επιθυμία της και σύμφωνα με το άρθρο 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

Η Βρετανία, στην διαχρονική της πορεία, αντιμετώπιζε με σκεπτικισμό την θέση και την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι δεν συμμετείχε το 1957 στην αρχική συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ενώ το 1966 σχηματίζει με άλλες 6 χώρες την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΦΤΑ). Εντάσσεται στην ΕΟΚ 1974 μετά από δημοψήφισμα, αλλά διαρκώς απαιτεί εξαιρέσεις. Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 καταφέρει ρήτρα εξαίρεσης, που της επιτρέπει να μείνει εκτός της Κοινωνικής Ευρωπαϊκής Χάρτας και εκτός του ενιαίου νομίσματος του ευρώ (€). Ακόμη κατάφερε να εξαιρεθεί το 1997 από την Συνθήκη του Σέγκεν. Με την Συνθήκη της Λισαβόνας το 2007, κατοχυρώνει το δικαίωμα της κατά επιλογή συμμετοχής στις συνεργασίες αστυνόμευσης και δικαιοσύνης που την ενδιαφέρουν. Τον Δεκέμβριο του 2011, δεν αποδέχεται την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση του ευρωπαϊκού ελέγχου στον προϋπολογισμό τους και αρνείται να υπογράψει το Σύμφωνο ενισχυμένης σταθερότητας ενώ διεκδικεί και δικαίωμα βέτο το οποίο θα επιτρέπει στη Βρετανία να μην ελέγχεται από την ΕΕ, προκειμένου να προστατεύσει την ελκυστικότητα της βρετανικής οικονομίας. Έτσι εδραιώνεται η σταδιακή ρήξη μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα οδηγήσει στο δημοψήφισμα του 2016, το οποίο θα σφραγίσει την έναρξη της διαδικασίας αποχώρησης.

Το δημοψήφισμα κρίθηκε με οριακό αποτέλεσμα αλλά με μεγάλες αποκλίσεις σε κοινωνικές, ηλικιακές και γεωγραφικές ομάδες. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Αγγλία και η Ουαλία ψήφισαν υπέρ του Brexit αλλά η Σκωτία και η Βόρεια Ιρλανδία κατά. Το δημοψήφισμα αναμόχλευσε τους εσωτερικούς προβληματισμούς και αντιθέσεις που υπήρχαν στο εσωτερικό του Ηνωμένου Βασιλείου ενώ απομακρύνθηκαν από την φιλελεύθερη Ευρώπη, που σε μεγάλο ποσοστό έχουν διαμορφώσει μέχρι σήμερα. Οι κύριοι παράγοντες που διαμόρφωσαν την γνώμη των Βρετανών και κατά επέκταση το αποτέλεσμα, ήταν επιθυμία για χάραξη εθνικής πολιτικής με βάση τα συμφέροντα και χωρίς δεσμεύσεις από την Ένωση, αλλά και το μεταναστευτικό. Οι Βρετανοί θεώρησαν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση περιορίζει τις δυνατότητες της χώρας τους και ότι οι οικονομικές δυσκολίες οφείλονται σε αυτούς τους περιορισμούς. Επίσης έκριναν ότι η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα επιδεινώσει την οικονομική τους κατάσταση. Η ψήφος των Βρετανών ήταν ψήφος αποκήρυξης της παγκοσμιοποίησης και επιθυμίας ανάκτησης του ελέγχου της χώρας τους. Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της γνώμης των Βρετανών διαδραμάτισαν και οι πολιτικοί, οι οποίοι κατά περίπτωση υποστήριζαν το Brexit για την εξυπηρέτηση πολιτικών τους σκοπών ενώ για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά το δημοψήφισμα φάνηκαν απροετοίμαστοι να ανταποκριθούν στις απαιτητικές διαδικασίες.

Αντιφατική από νομικής διάστασης ήταν η διαδικασία που ακολούθησε το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι ευρωσκεπτικτές στην Βρετανία θεώρησαν ότι κύριος παράγοντας για την απώλεια της εθνικής τους κυριαρχίας ήταν ο περιορισμός του αγγλικού κοινοβουλίου από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Όμως επιδίωξαν την επαναφορά στις συνταγματικές ρίζες με την διεξαγωγή δημοψηφίσματος και όχι με απόφαση του κοινοβουλίου του οποίου η νομοθετική εξουσία δεν περιορίζεται και η κυριαρχία του αντιπροσωπεύει την λαϊκή κυριαρχία. Η απόφαση του Brexit ενεργοποιήθηκε με την διενέργεια δημοψηφίσματος, το αποτέλεσμα του οποίου ουσιαστικά δέσμευε το κοινοβούλιο και αμφισβητούσε το θεμέλιο λίθο του αγγλικού συντάγματος, που είναι η «κυριαρχία του κοινοβουλίου». Έτσι το αγγλικό κοινοβούλιο εγκλωβίστηκε στο δίλλημα αποδοχής του δημοψηφίσματος και άρα την αποδοχή της ανώτερης ισχύος του ή στην μη αποδοχή του και στο διαρκή περιορισμό στα πλαίσια της παραμονής και συμμετοχής του Ηνωμένου Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αποτέλεσμα των παραπάνω διεργασιών, της μειωμένης προσήλωσης από τους πολιτικούς του Ηνωμένου Βασιλείου και της πρωτόγνωρης διαδικασίας, ήταν η καθυστέρηση των διαπραγματεύσεων. Έτσι ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο ανακοινώνει στις 29 Μαρτίου 2017 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την αποχώρησή του από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ενεργοποιεί επίσημα το άρθρο 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), η Συμφωνία Αποχώρησης κυρώθηκε από το Βρετανικό κοινοβούλιο στις 23 Ιανουαρίου 2020, έπειτα δηλαδή από δυόμιση σχεδόν χρόνια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολούθησε τις διαδικασίες που προβλέπονται από το από το άρθρο 50 της ΣΕΕ. Με την συνθήκη της Λισσαβόνας προβλέφθηκε η δυνατότητα κάθε κράτους μέλους της ένωσης να αποχωρήσει από αυτήν χωρίς συνέπειες και αναφέρεται στην δυνατότητα αποχώρησης από την ένωση ως σύνολο και σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες. Η υιοθέτηση της διάταξης του άρθρου 50 ΣΕΕ περί εκούσιας και χωρίς συνέπειες αποχώρησης κράτους μέλους από την ένωση συμπληρώνει απολυτά την εικόνα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης ως μιας διαδικασίας εκούσιας συμμετοχής και παραμονής σε αυτήν. Κάθε κράτος που επιθυμεί και πληροί τα κριτήρια μπορεί να γίνει μέλος. Αν στη συνέχεια διαπιστώσει ότι για κάποιους λόγους πρέπει να αποχωρήσει είναι ελεύθερο να αποχωρήσει χωρίς συνέπειες.

Μετά τη ανακοίνωση του Ηνωμένου Βασιλείου να αποχωρήσει από την ένωση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχώρησε σε όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Συγκεκριμένα προέβη σε διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό της Συμφωνίας αποχώρησης, του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ (Withdrawal Agreement) η οποία τέθηκε σε εφαρμογή στις 31 Ιανουαρίου 2020. Πρόκειται για νομικά δεσμευτικό κείμενο, που καθορίζει τους όρους της εξόδου και εξασφαλίζει ομαλή αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, με οργανωμένο και προβλέψιμο τρόπο και με ασφάλεια δικαίου.

Η Συμφωνία Αποχώρησης περιλαμβάνει έξι Κεφάλαια και τρία Πρωτόκολλα και προβλέπει ενδεκάμηνη μεταβατική περίοδο (1.2.2020 – 31.12.2020), που θα επιτρέψει στις δύο πλευρές να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα και να υιοθετήσουν συμφωνίες για όλο το φάσμα των μελλοντικών τους σχέσεων. Επίσης συνοδεύεται από την Κοινή Πολιτική Διακήρυξη για τις μελλοντικές σχέσεις των

δύο πλευρών, που θα αποτελέσει τη βάση για τις διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2020 για την μελλοντική συνεργασία του Ηνωμένου Βασιλείου με την ΕΕ.

Η μεταβατική περίοδος θα έχει διάρκεια έντεκα (11) μηνών, με ημερομηνία έναρξης την 1η Φεβρουαρίου 2020 και ημερομηνία λήξης στις 31 Δεκεμβρίου 2020. Η μεταβατική περίοδος καθορίστηκε προκειμένου η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο να συμφωνήσουν για μια νέα και δίκαιη εταιρική σχέση για το μέλλον, με βάση την πολιτική διακήρυξη που συμφωνήθηκε μεταξύ τους τον Οκτώβριο του 2019. Κατά τη μεταβατική περίοδο, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν λογίζεται πλέον ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας. Θεωρείται πλέον τρίτη χώρα και ως τρίτη χώρα, δεν θα συμμετέχει πλέον στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, από την έναρξη αυτής της περιόδου δεν θα εκπροσωπείται στα θεσμικά όργανά της.

Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη μελλοντική σχέση των δύο πλευρών ανέκυψαν διαφορές που δύσκολα επιλύονται. Έτσι ενώ αρχικά ορίστηκαν τρεις γύροι συνομιλιών, οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν έως και τον Οκτώβριο, με τον ένατο γύρο, πιθανόν και τελευταίο λόγω των χρονικών περιορισμών, χωρίς ωστόσο επιτυχία.

Μια συμφωνία στον εμπορικό – οικονομικό τομέα θα είχε ως αποτέλεσμα οι δύο πλευρές, εφόσον ακολουθούν τους ίδιους κανόνες, να έχουν συναλλαγές χωρίς φραγμούς. Όμως η Βρετανία θέλει να μπορεί να ρυθμίζει τις δικές της επιδοτήσεις στις εταιρίες ελεύθερα στο μέλλον, ενώ η ΕΕ θέλει να οριστούν κοινές αρχές. Τα ζητήματα που φαίνονται δυσεπίλυτα είναι οι εγγυήσεις ισότιμων όρων για δίκαιο ανταγωνισμό, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων, η πρόβλεψη ισχυρού μηχανισμού για την επίλυση διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσματικών διορθωτικών μέτρων και συμφωνία για την αλιεία.

Επίσης σημαντική θεωρείται και μια συμφωνία στον αμυντικό τομέα. Τόσο η ΕΕ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν συμφέρον να συμφωνήσουν σε μια μετά το Brexit αμυντική σχέση, προκειμένου να αποτρέψουν τη Βρετανία να βγει εκτός της ευρωπαϊκής αμυντικής συνεργασίας. Οι διαπραγματεύσεις για το Brexit θα

πρέπει να αποφέρει κέρδη στον τομέα της αμυντικής συνεργασίας και στις δύο πλευρές. Η Βρετανία, ακόμη και μετά το Brexit, θα είναι μία υπολογίσιμη στρατιωτική δύναμη και θα παραμείνει μια ευρωπαϊκή φιλελεύθερη δημοκρατία, με όμοια συμφέροντα στην ασφάλεια με τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ. Πιθανή θεωρείται μία συνεργασία στον τομέα Άμυνας και Ασφάλειας η οποία δεν θα είναι απόλυτα συμφωνημένη και θα εξετάζεται κατά περίπτωση με την Ένωση και πιο στενή μέσω διμερών και πολυμερών εναλλακτικών πρωτοβουλιών.

Σε περίπτωση αποχώρησης της Βρετανίας από την ΕΕ με συμφωνία μελλοντικής σχέσης θα δημιουργηθούν οι συνθήκες για ειδικές, προνομιακές σχέσεις οι οποίες θα ωφελήσουν αμφοτέρους. Είτε καταλήξουν σε συνολική συμφωνία είτε κάποιες επιμέρους συμφωνίες θα είναι μικτής αρμοδιότητας των κρατών-μελών και της ΕΕ και θα αφορούν τις οικονομικές, εμπορικές και αμυντικές σχέσεις καθώς και συνεργασία στην χάραξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Αν και η επιθυμία των δύο πλευρών, όπως αποτυπώνεται στη διακήρυξη αποχώρησης της Βρετανίας από την ΕΕ, είναι η επίτευξη συμφωνίας για την μελλοντική τους συνεργασία, προέκυψαν σοβαρές δυσχέρειες κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Ενώ ΕΕ και Βρετανία δηλώνουν πρόθυμοι να επιτύχουν συμφωνία, με σκοπό την αποχώρηση με ευταξία, εντός πλαισίου δικαίου, το οποίο θα διασφαλίσει την ομαλότητα, στη περίοδο που η ενωσιακή νομοθεσία και η ισχύς των Συνθηκών θα παύσει να δεσμεύει το Ηνωμένο Βασίλειο, τελικά θέτουν ως προτεραιότητα την διασφάλιση των συμφερόντων τους. Επιπλέον, μετά και την μη συμφωνία παράτασης του μεταβατικού σταδίου, οι χρονικοί περιορισμοί φαίνονται ανυπέρβλητοι και το ενδεχόμενο μετάβασης στην αποχώρηση χωρίς συμφωνία είναι πλέον πιθανή.

Στην περίπτωση αυτή, οι εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και ΕΕ αναμένεται να διεξάγεται με τους κανόνες του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), χωρίς ευνοϊκούς όρους και θα υποβάλλονται στους προβλεπόμενους δασμούς, ποσοστώσεις και σε εμπορικούς περιορισμούς. Ακόμη, υποβαθμίζεται η δυνατότητα συνεργασίας σε σημαντικούς τομείς, όπως οι μεταφορές, η ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών, η αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δέχτηκε το πρώτο πλήγμα με την έξοδο της Βρετανίας. Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρουσίασε την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση ως μια διαδικασία, η οποία κορυφώθηκε και οδηγείται στην παρακμή. Όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση επέδειξε ψυχραιμία, συνοχή και προσήλωση στις διαδικασίες και τις αρχές της, και μπορεί να προσδοκά το μέλλον με αισιοδοξία.

Η Μεγάλη Βρετανία, επηρεασμένη από τις ηγεμονικές της καταβολές, απέτυχε να δημιουργήσει μια Ένωση στα δικά της μέτρα, μια Ένωση με αποκλειστικά οικονομικούς όρους, και η οποία δεν θα επεμβαίνει στην χάραξη της εθνικής πολιτικής των μελών της, ούτε θα απειλεί τα κυριαρχικά τους δικαιώματα. Έτσι βρίσκεται σε σημείο απομόνωσης στην διεθνή σκηνή και υποχρεωμένη να αναζητά νέο ρόλο.

Η αποχώρηση της Βρετανίας θα επιφέρει ανακατανομή ισχύος στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νέες ισορροπίες και θα προκαλέσει επαναπροσδιορισμό των Ευρωπαϊκών συμμαχιών. Αποτελεί πρόκληση για τα κράτη – μέλη να αναπτύξουν πρωτοβουλίες, να δημιουργήσουν εναλλακτικές προοπτικές και πιθανόν να αναλάβουν ηγετικό ρόλο. Η συνέχεια αναμένεται ενδιαφέρουσα και απρόβλεπτη.

Ξεπερνώντας τα εμπόδια και τις αμφιβολίες που δημιούργησε η αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας δίνεται η δυνατότητα στη Ένωση να αποχωριστεί έναν εταίρο, ο οποίος συνεχώς έθετε όρια στις πολιτικές της. Είναι πιθανόν η Ευρωπαϊκή Ένωση να πετύχει ενισχυμένες συμμαχίες και να αναπτύξει μεγαλύτερο φάσμα πολιτικών; Μήπως τελικά το Brexit ήταν αναγκαίο κακό για την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

<https://www.capital.gr/diethni/3488076/brexit-i-ee-tha-sunexisei-tis-diapragmateuseis-me-ti-bretania-gia-mia-emporiki-sumfonia-tis-epomenes-ebdomades>

<http://www.cytoday.eu/index.php?id=17>

<http://avgi.gr/article/10927/10586535/brexit-ti-problepei-e-symphonia-apochoreses-pou-enkritheke>

<https://m.naftemporiki.gr/story/1549195>

<https://www.naftemporiki.gr/story/1549195/bretania-perase-apo-ti-bouli-ton-koinotiton-i-sumfonia-apoxorisis-apo-tin-ee>

<https://www.tanea.gr/2020/08/01/economy/ereyna-diplo-sok-gia-ti-vretaniki-oikonomia-to-brexit/>

<https://www.capital.gr/diethni/3488501/klimakonei-i-bretania-gia-brexit-telos-oi-diapragmateuseis-me-ee-gia-emporiki-sumfonia>

<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2020/10/15/european-council-conclusions-on-eu-uk-relations-15-october-2020/>

<https://www.capital.gr/diethni/3488076/brexit-i-ee-tha-sunexisei-tis-diapragmateuseis-me-ti-bretania-gia-mia-emporiki-sumfonia-tis-epomenes-ebdomades>

<https://www.iefimerida.gr/kosmos/mparnie-brexit-diapragmateyseis-emporiki-shesi>

<https://www.iefimerida.gr/kosmos/misel-mparnie-symphonias-gia-brexit>

<https://www.liberal.gr/diplomacy/scheseis-ib-kai-ee-ston-tomea-amunas-asfaleias-meta-to-diazugio/287166>

https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eda_el

<https://www.skai.gr/news/world/elliniki-anisyxia-gia-tin-amyntiki-synergasia-ee-londinou-meta-to-br>

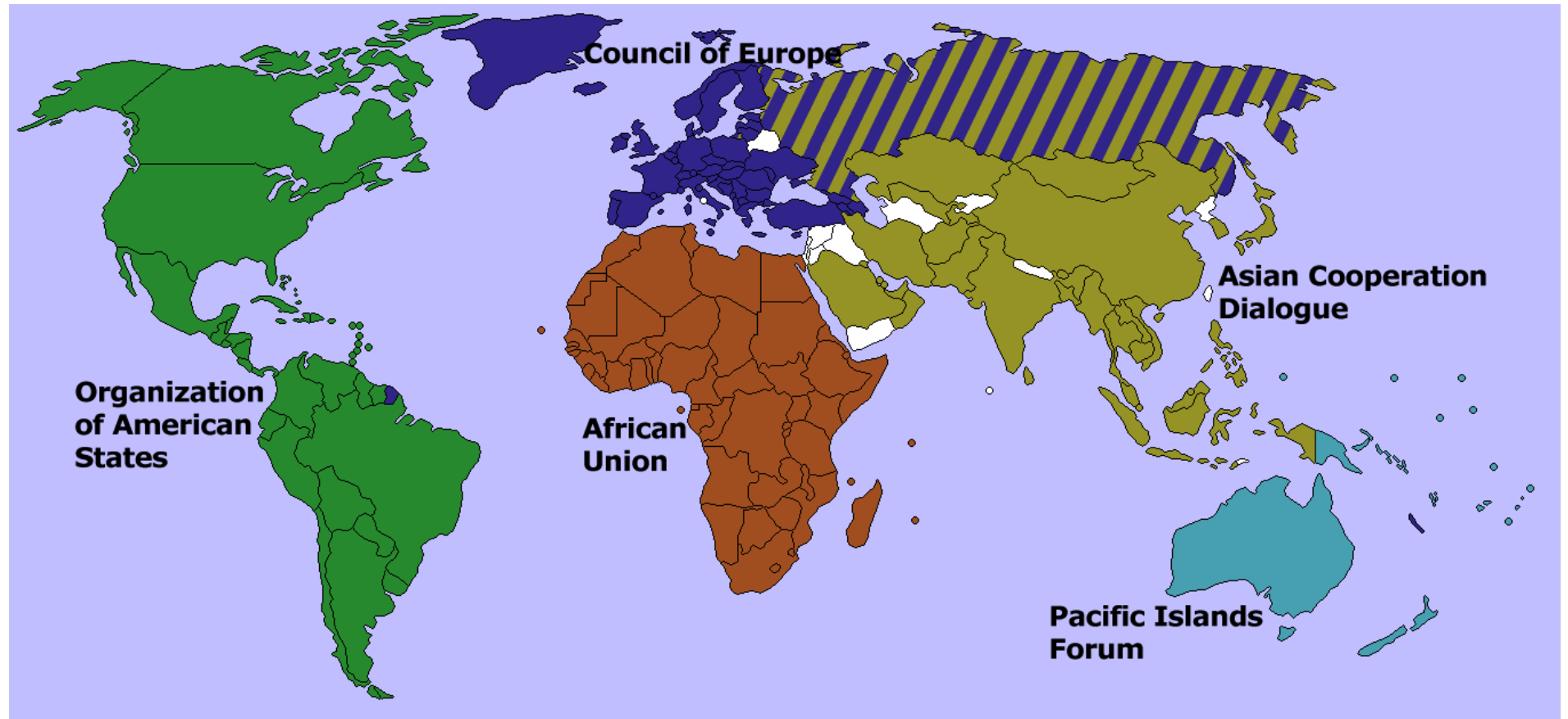
<https://www.cer.eu/in-the-press/brexit-and-defence-negotiations>

<http://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2018/plugging-british-eu-defence-policy>

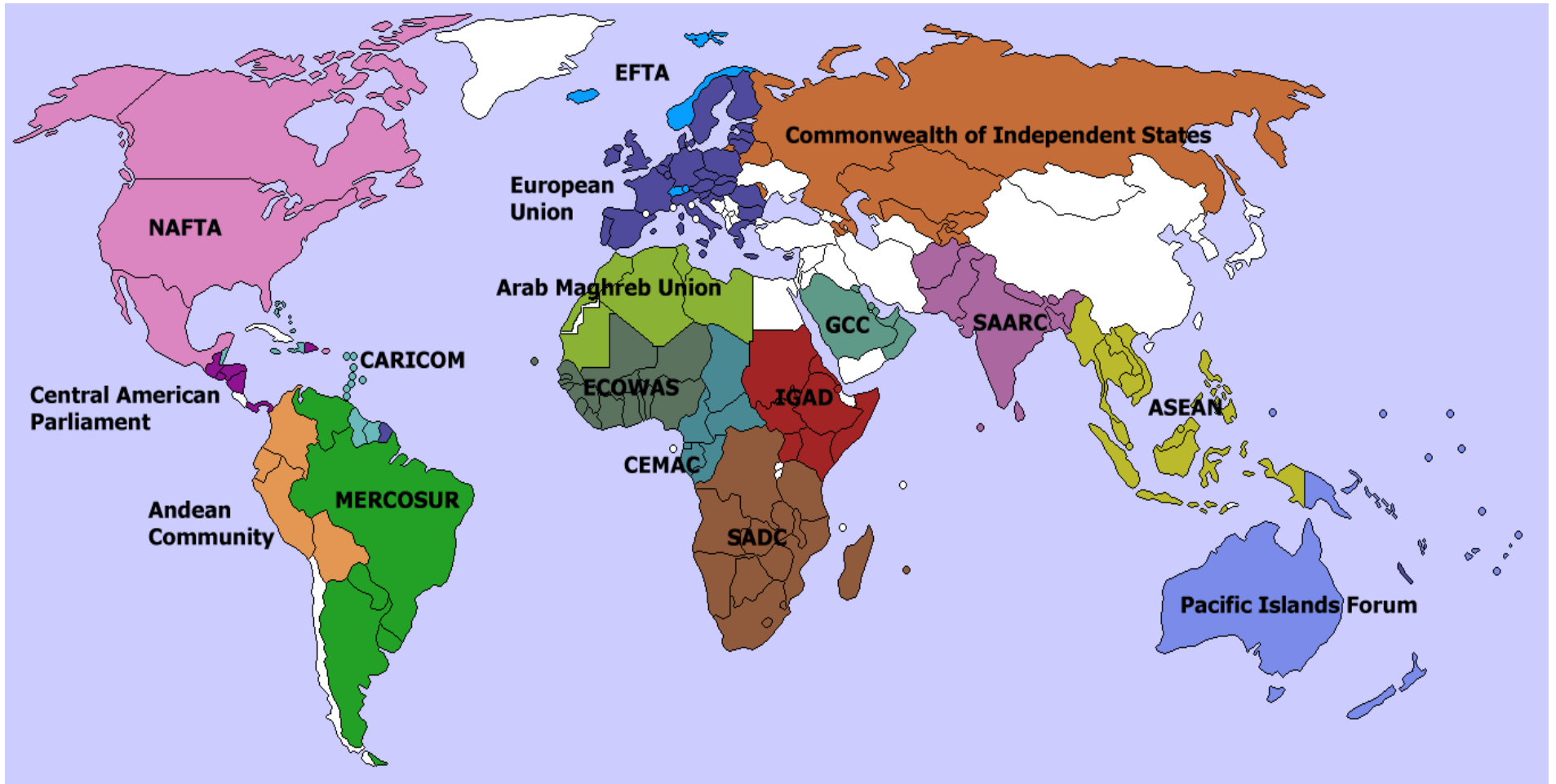
<https://brexit.gov.gr/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

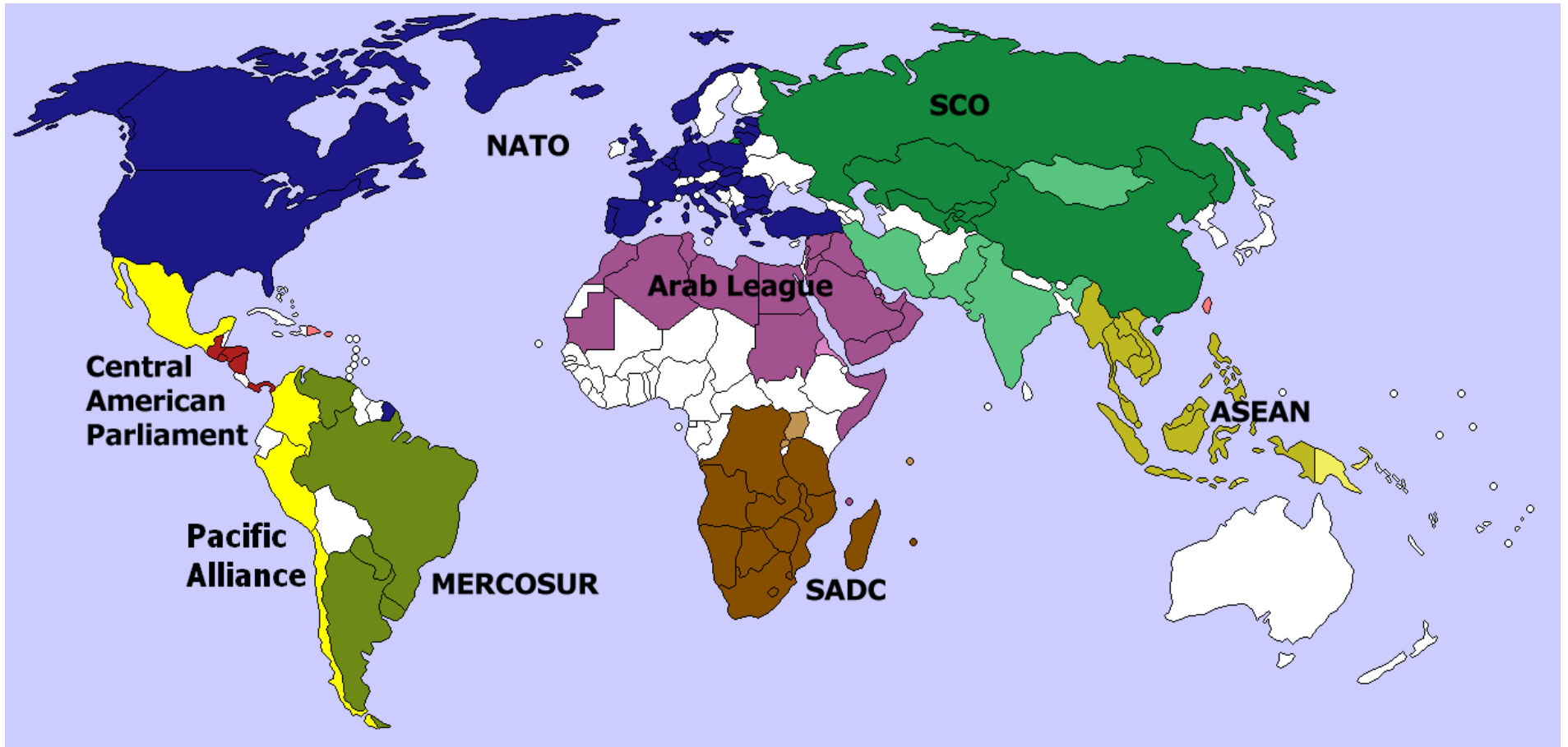
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Εικόνα 1 Περιφερειακοί Οργανισμοί

Εικόνα 2 Υποπεριφερειακοί Οργανισμοί

Εικόνα 3 Υποπεριφερειακοί Οργανισμοί

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «B»

ΑΤΖΕΝΤΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ 9^{ΟΥ} ΓΥΡΟΥ

Tuesday 29 September			Wednesday 30 September			Thursday 1 October			Friday 2 October
10:00 - 12:00 (*)	13:30 - 15:30	16:00 - 18:00	10:00 - 12:00	13:30 - 15:30	16:00 - 18:00	10:00 - 12:00	13:30 - 15:30	16:00 - 18:00	10:00 - 12:00
									Meeting of the Chief Negotiators
		LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION	LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION	LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION	LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION	LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION	LEVEL PLAYING FIELD FOR OPEN AND FAIR COMPETITION		
		HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE Joint session (Union programmes)	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE Joint session (Fisheries)	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE	HORIZONTAL ARRANGEMENTS + GOVERNANCE Joint session (Level Playing Field)	
	FISHERIES	FISHERIES	FISHERIES	FISHERIES	FISHERIES				
						TRADE IN GOODS	TRADE IN GOODS	TRADE IN GOODS	
			TRADE IN SERVICES and INVESTMENT and OTHER ISSUES	TRADE IN SERVICES and INVESTMENT and OTHER ISSUES	TRADE IN SERVICES and INVESTMENT and OTHER ISSUES				
		LAW ENFORCEMENT AND JUDICIAL COOPERATION	LAW ENFORCEMENT AND JUDICIAL COOPERATION	LAW ENFORCEMENT AND JUDICIAL COOPERATION	LAW ENFORCEMENT AND JUDICIAL COOPERATION				
					ENERGY (CIVIL NUCLEAR COOPERATION)	ENERGY (OTHER)	ENERGY (OTHER)	ENERGY (OTHER)	
								THEMATIC COOPERATION	
PARTICIPATION IN UNION PROGRAMMES	PARTICIPATION IN UNION PROGRAMMES	PARTICIPATION IN UNION PROGRAMMES							
				MOBILITY AND SOCIAL SECURITY COORDINATION	MOBILITY AND SOCIAL SECURITY COORDINATION	MOBILITY AND SOCIAL SECURITY COORDINATION	MOBILITY AND SOCIAL SECURITY COORDINATION		
						TRANSPORT (ROAD)	TRANSPORT (AVIATION)	TRANSPORT (AVIATION)	

(*) CET

Εικόνα 4